

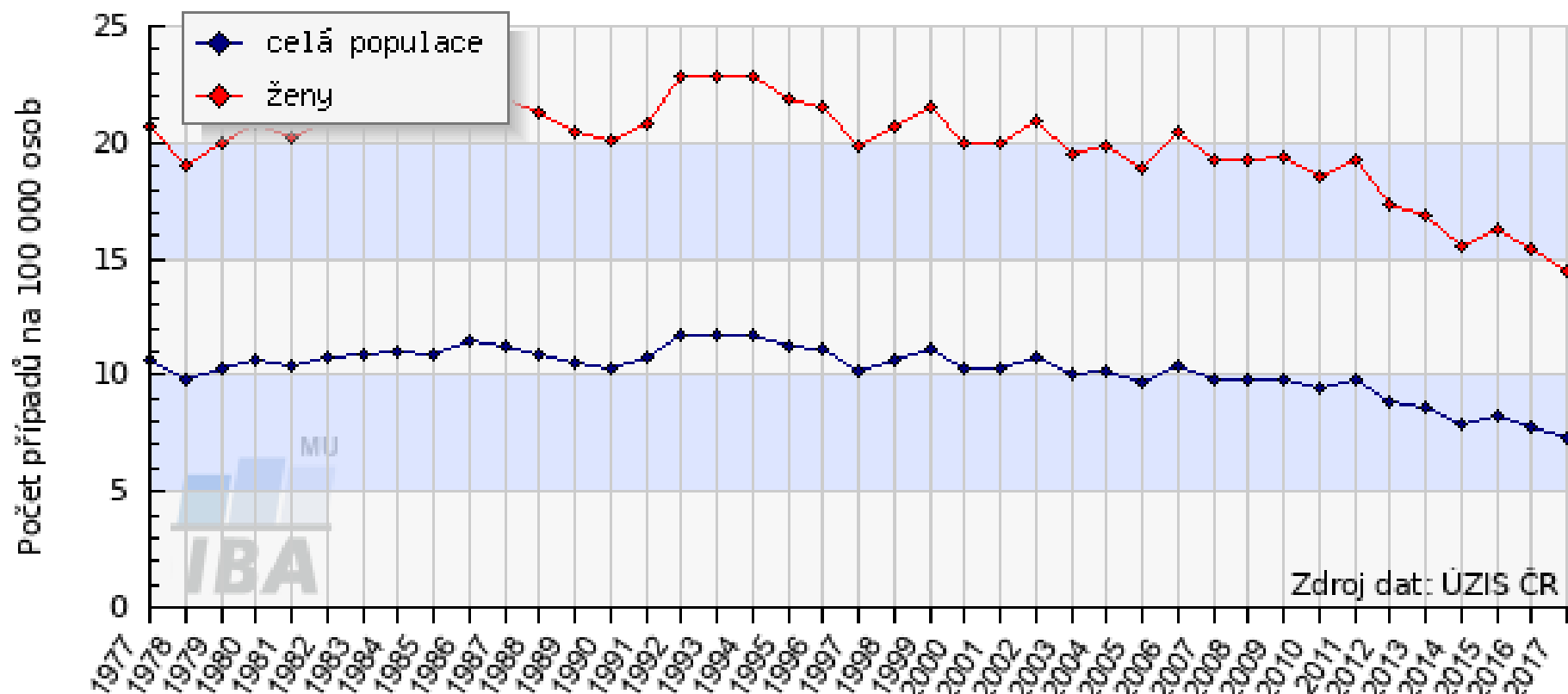
Onkogynekologie

Gynekologie a porodnictví - přednášky

2020

Karcinom děložního hrdla

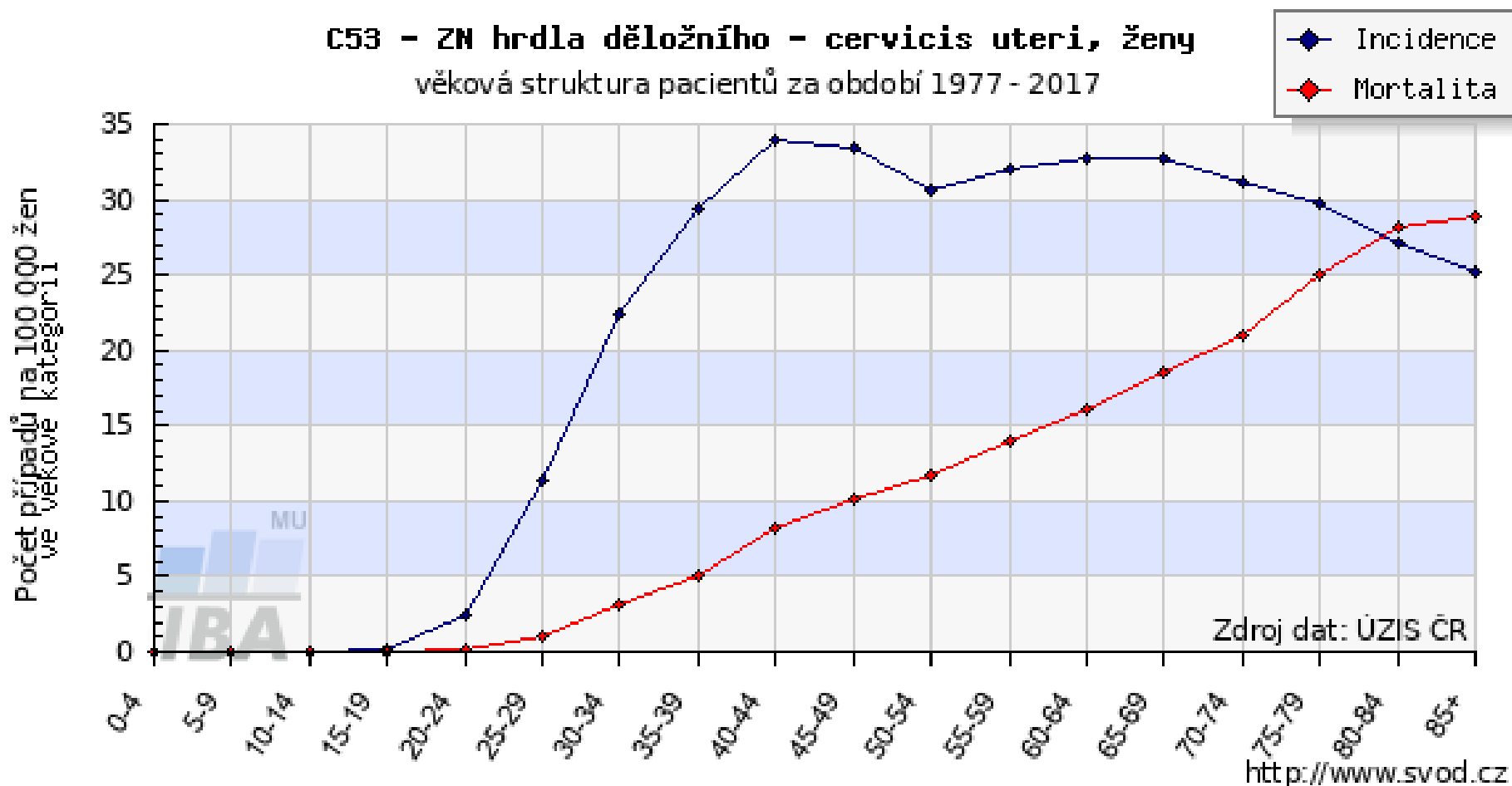
C53 - ZN hrdla děložního - cervicis uteri, ženy
časový vývoj hrubé incidence

Zdroj dat: ÚZIS ČR

<http://www.svod.cz>

C53 - ZM hrdla děložního - cervicis uteri, ženy
věková struktura pacientů za období 1977 - 2017

HISTOPATOLOGIE

Epitelové (karcinom)

- DLAŽDICOBUNĚČNÝ (60-80%)
  - rohovějící
  - nerohovějící
  - bazaloidní
  - kondylomatózní
  - verukózní
  - papilární
  - lymfoepitelioma-like
  - skvamotranzicionální
- ADENOKARCINOM (10-15%)
  - mucinózní
  - endometroidní
  - clear cell, serózní, mezonefrický
- ADENOSKVAMÓZNÍ

Mezenchymální - leiomyosarkom

Smíšené - mülleríánský nádor

- adenosarkom - benigní epitelová komponenta

Rizikové faktory

Perzistence HR HPV infekce – etiopatogenetický faktor

- HR-HPV typy 16, 18 – 70% karcinomů (31, 33, 45, 52, 58)
- imunosuprese, imunodeficience   ➤ HIV pozitivita – akcelerace vývoje prekanceróz
- dlouhodobé užívání HAK
- časná koitarché (před 16. rokem věku)
- větší počet sexuálních partnerů, rizikový partner
- nízký socioekonomický status   ➤ rodinná zátěž
- kouření

➤ **riziko progresse prekanceróz**

- spinocelulární karcinom: skvamózní intraepiteliální léze (SIL)
  - low grade SIL (LSIL, dříve CIN 1)
  - high grade SIL (HSIL, dříve CIN 2, CIN 3 a carcinoma in situ)
- maligní nádory ze žláзовého epitelu: glandulární intraepiteliální léze adenocarcinoma in situ (postihující nejčastěji oblast endocervixu - hůře dostupnou cytologickému screeningu)

	regrese	perzistence	progrese do CIN III	progrese do karcinomu
CIN I	60%	30%	10%	1%
CIN II	40%	40%	20%	5%
CIN III	33%	50%		12%

Prognostické faktory - nezahrnuté do stagingu

- velikost primárního nádoru (objem - volum)
- hloubka stromální invaze, relativní podíl velikosti tumoru k velikosti hrdla
- vzdálenost nádoru od pericervikální fascie, vzdálenost tumor - branka
- extenze do děložního isthmu a/nebo děložního těla
- LVSI – závažnější je krevních cév

➤ počet pozitivních LU, extrakapsulární šíření

Stadium	Pětileté přežití
I A	93 %
I B	80 %
II A	63 %
II B	58 %
III A	35 %
III B	32 %
IV A	16 %
IV B	15 %

➤ pozitivita či negativita SNB

➤ intraperitoneální šíření (vzácné)

➤ předléčebná hodnota SCCA (u časných stadií)

Prognostické faktory

- Stav regionálních lymfatických uzlin - jeden z vedoucích a nezávislých faktorů prognózy nemoci a strategie další léčby
- V posledních letech dynamický rozvoj konceptu biopsie sentinelové uzliny (sentinel lymph node biopsy, SNB) s cílem redukce morbidity

Prognostické faktory

- HR-HPV v sentinelových uzlinách – negativní prognostický faktor
- HR-HPV intermediální typy (31,33,35) x vysoce rizikové typy (16,18)
- molekulárně biologické a genetické faktory
(c-myc, mutace p53, cyklooxygenáza -2, aneuploidie)
- mitotický index, exprese Ki-67, VEGF, IGF-1 – negat.prognost.faktor
- neoangiogeneze a PI <0,82 – negativní prognostický faktor
- lymfocytární infiltrace – pozitivní prognostický faktor

TNM		FIGO
T1	Omezení na děložní čípek	
T1a	Invazivní karcinom, který lze diagnostikovat pouze mikroskopicky, s maximální hloubkou invaze $<5^{\text{mm}}$	IA
T1a1	Naměřená stromální invaze <3 mm do hloubky	IA1
T1a2	Naměřená stromální invaze ≥ 3 mm a hloubka <5 mm	IA2
T1b	Invazivní karcinom s nejhlubší invazi ≥ 5 mm (větší než stadium IA), léze omezená na děložní čípek	IB
T1b1	Invazivní karcinom s ≥ 5 mm hloubkou stromální invaze a <2 cm v největším rozměru	IB1
T1b2	Invazivní karcinom ≥ 2 cm a <4 cm v největším rozměru	IB2
T1b3	Invazivní karcinom ≥ 4 cm v největším rozměru	
T2	Šíření mimo dělohu, ne na dist. 1/3 pochvy a ne k pánevní stěně	II
T2a	Šíření je omezeno na horní dvě třetiny pochvy bez parametrického zapojení	IIA
T2a1	≤ 4 cm	IIA1
T2a2	>4 cm - „bulky“	IIA2
T2b	Se šířením do parametria, nikoli však do pánevní stěny	IIB
T3	Šíření mimo dělohu, rozvoj hydronefrózy, afunkce ledviny	III
T3a	Šíření na dist. 1/3 pochvy, ne k pánevní stěně	IIIA
T3b	Šíření k pánevní stěně a / nebo hydronefróza a / nebo afunkce ledviny	IIIB
T3c	Postižení pánevních a / nebo paraaortálních lymfatických uzlin, bez ohledu na velikost a rozsah nádoru IIIC1 – Pouze metastázy pánevních lymfatických uzlin IIIC2 – Metastázy paraaortálních lymfatických uzlin	
T4	Šíření na sliznici moč. měchýře / sliznici rektu / mimo malou pánev IVA – Šíření do sousedních orgánů IVB – Šíření do vzdálených orgánů	IVA
N1	Postižení regionálních uzlin	IIIB a výše
M1	Vzdálené metastázy	IVB

Klinická symptomatologie

Časná stádia

- kontaktní špinění, krvácení
- nepravidelné krvácení
- výtok

Pokročilá stádia

- pelvalgie
- sakralgie
- hematurie
- enterorrhagie

Diagnostika

- Gynekologické vyšetření + KOLPOSKOPIE
- Biopsie - punch biopsie
  - cílená excize
  - konizace (endocervikální kyretáž)

Staging

Obligatoční

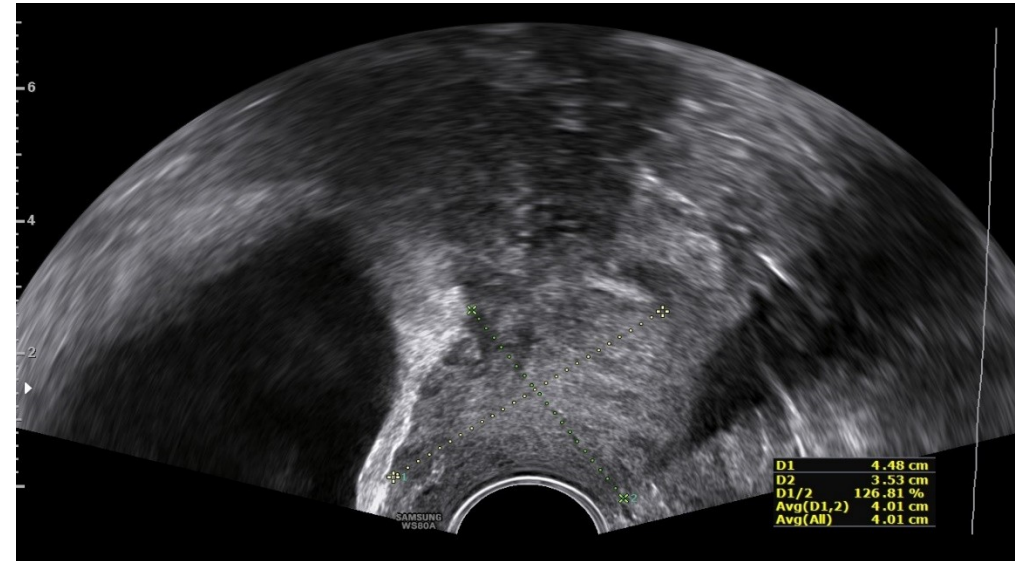
- Gynekologické vyšetření + KOLPOSKOPIE
- Expertní UZ břicha a pánve
- RTG plic
- Laboratorní + interní vyšetření

Fakultativní

- MR břicha a pánve (ev. PET/MR, PET/CT)
- Cystoskopie
- Rektoskopie (kolonoskopie)
- Nádorové markery (SCCA, CA125)

Expertní ultrazvuková diagnostika

Bulky tumor v největším
rozměru > 4 cm

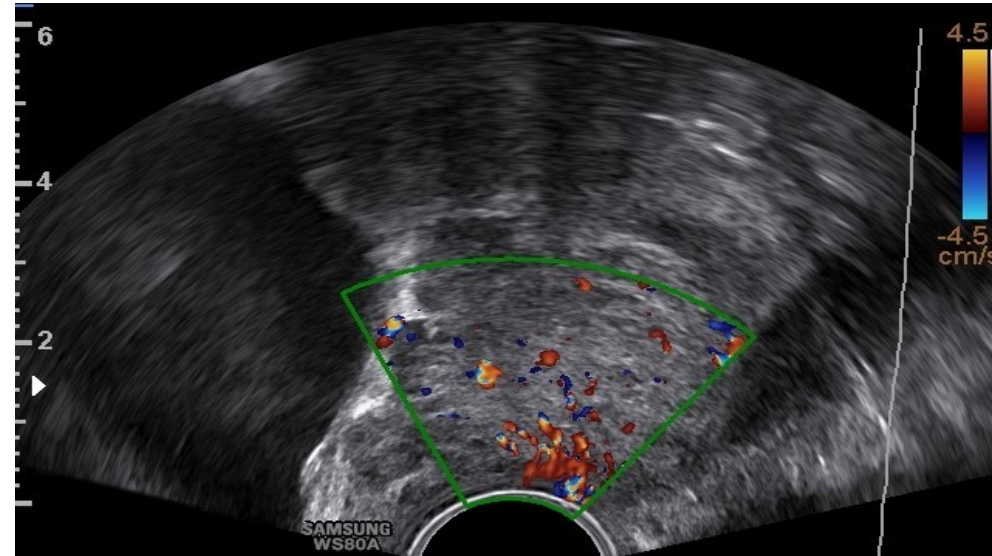

Nodulární infiltrace
předního parametria

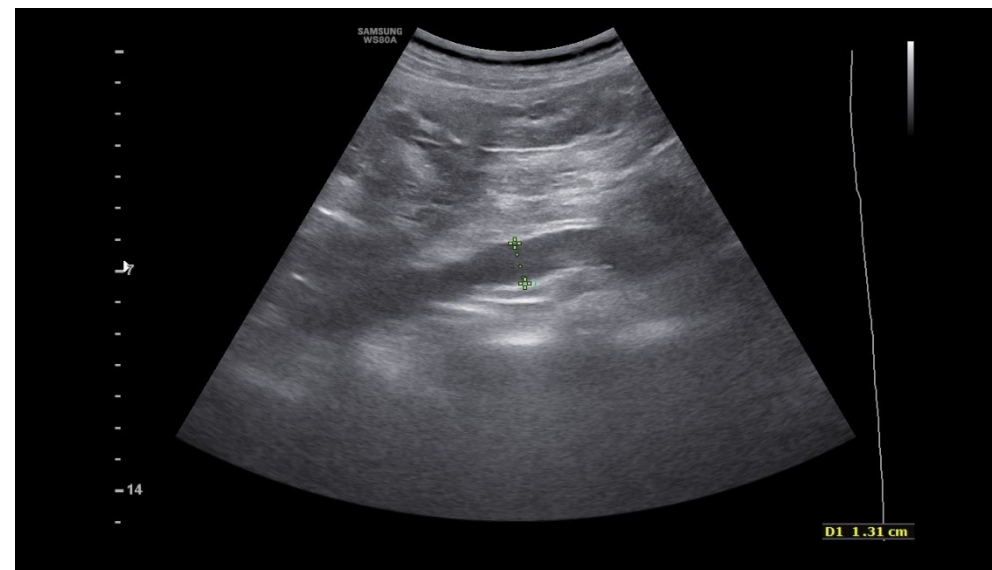

Expertní ultrazvuková diagnostika

Velmi vysoký barevný
obsah - color Doppler

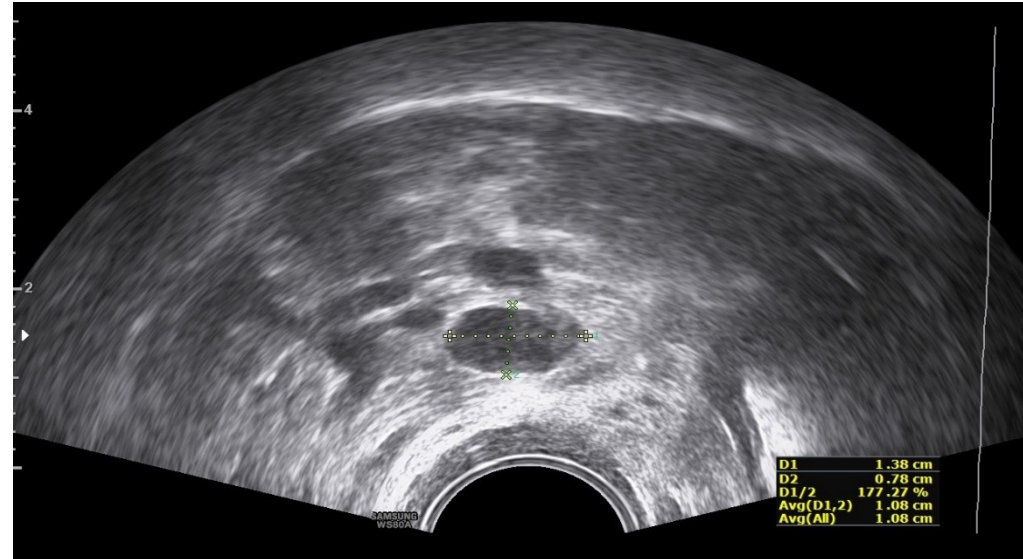

Hydronefroza

Lymfadenopatie
pánevního retroperitonea

Lymfadenopatie třísla

Terapie

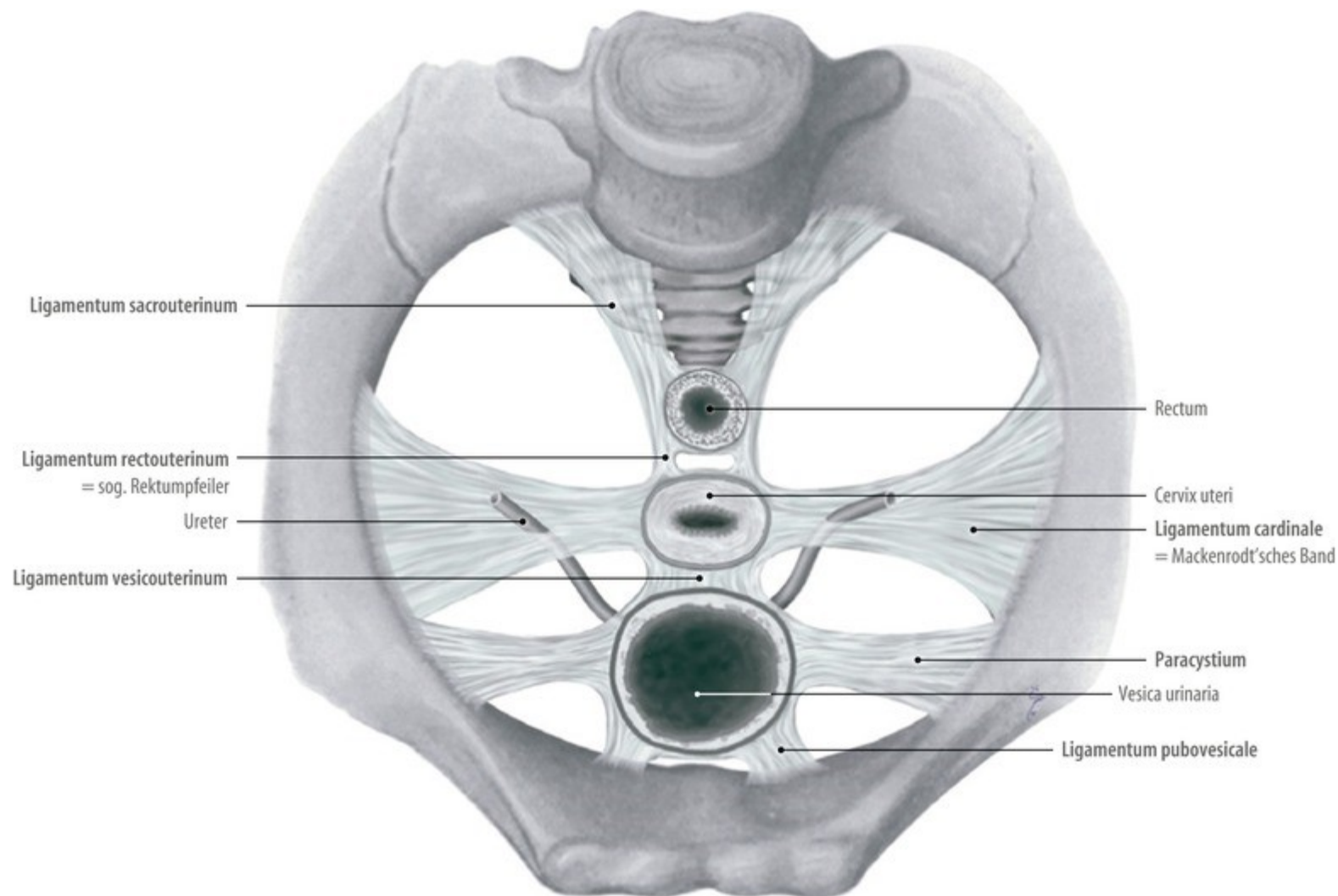
- Operační léčba: st. IA1 - IIA2
(IVA - pánevní exenterace)
- Radioterapie: IIB-III B, ev. konkomitanti chemoradioterapie
- Chemoterapie (+ biologická léčba): IVB

Operační léčba

Radikální hysterektomie - definice

- způsob vyjmutí dělohy
- nezahrnuje odstranění adnex ani provedení lymfadenektomie
- odlišnost od prosté hysterektomie
- resekce parametrií
- resekce proximální části pochvy

Závěsný aparát dělohy

Radikální hysterektomie

zásadní je individualizované odstranění rozsahu
parametrií, vybalancování onkologické bezpečnosti a
pooperační morbidity

Radikální hysterektomie - klasifikace

➤ **Querleu - Morrow** (update 2017) - 4 typy
(Piver 1974 - 5 typů)

Typ A - extrafasciální hysterektomie

Typ B1 - modifikovaná radikální hysterektomie

Typ B2 - modifikovaná radikální hysterektomie

Typ C1 - nerve sparing radical hysterectomy

Typ C2 - radikální hysterektomie

Typ D - laterálně extendovaná parametrektomie

TNM		FIGO 2018
T1	Omezení na dělohu	
T1a	Preklinický invazivní nádor diagnostikovaný mikroskopicky	IA
T1a1	A Stromální invaze < 3 mm	IA1
T1a2	B Stromální invaze $\geq$ 3 mm a < 5 mm	IA2
T1b	Klinicky viditelná léze ohraničená na dělohu, resp. hrdlo (stromální invaze > 5mm)	IB
T1b1,2	C1 Tumor v největším rozměru < 4 cm	IB1,2
T1b3	$\geq$ 4 cm - „bulky“	IB3
T2	Šíření mimo dělohu, ne na dist. 1/3 pochvy a ne k pánevní stěně	II
T2a	C2 Šíření do proxim. 2/3 pochvy	IIA
T2a1	< 4 cm	IIA1
T2a2	$\geq$ 4 cm - „bulky“	IIA2
T2b	Šíření do parametrií	IIB
T3	Šíření mimo dělohu, rozvoj hydronefrózy, afunkce ledviny	III
T3a	Šíření na dist. 1/3 pochvy, ne k pánevní stěně	IIIA
T3b	Šíření k pánevní stěně a / nebo hydronefróza a / nebo afunkce ledviny	IIIB
T4	Šíření na sliznici moč. měchýře / sliznici rekta /	IVA
N1	Postižení regionálních uzlin	IIIC
M1	Vzdálené metastázy	IVB

Radikální hysterektomie - typ A

TYP A

- resekce paracervixu laterálně od cervixu, mediálně od ureteru
- žádná resekce sakrouterinních a vesikouterinních ligament
- ureter - vizualizován, bez uvolnění z lůžka

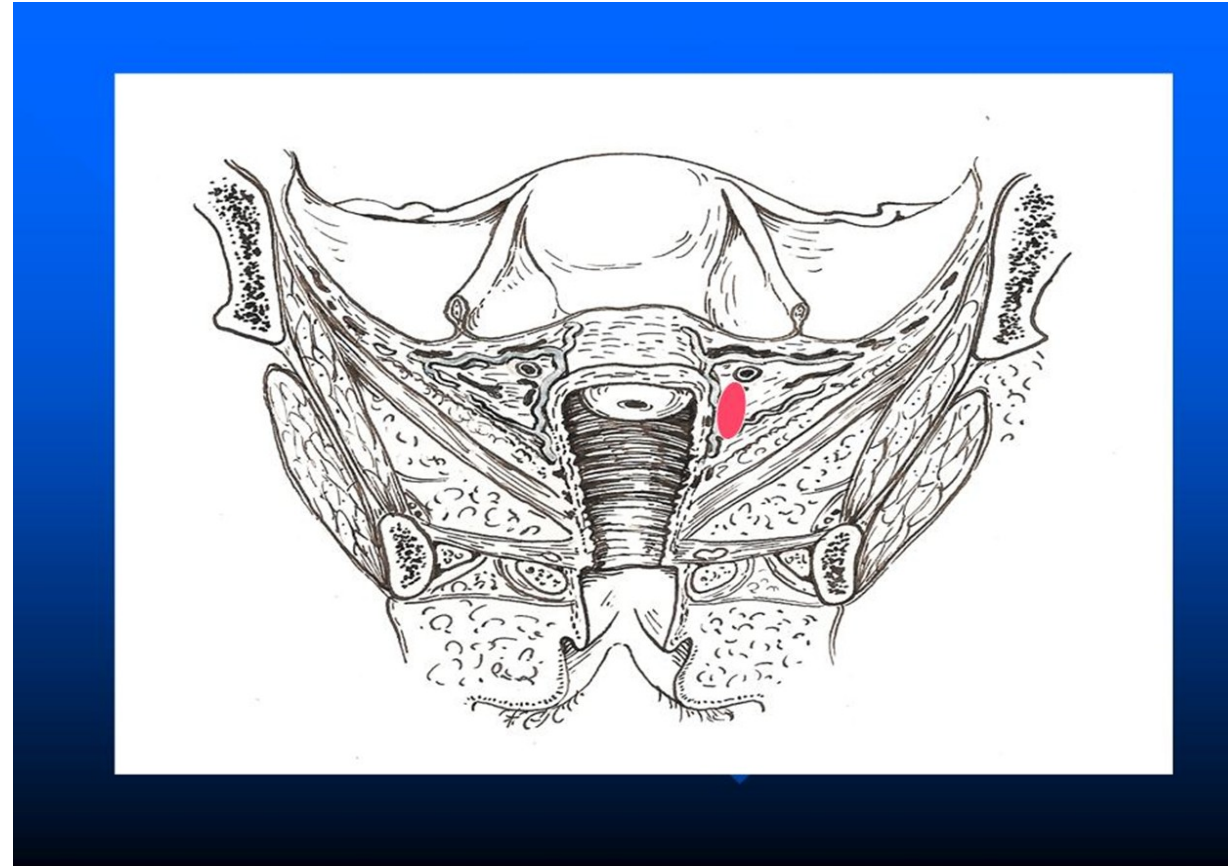

Radikální hysterektomie - typ B1

TYP B1

- resekce předních parametrií omezená
- částečná resekce sakrouterinních vazů - zadních parametrií
- resekce laterálních parametrií je omezená
- otevření průběhu ureteru, lateralizace od resekční linie
- žádná resekce kaudálních neurálních komponent
- resekce minimálně 10 mm poševní manžety

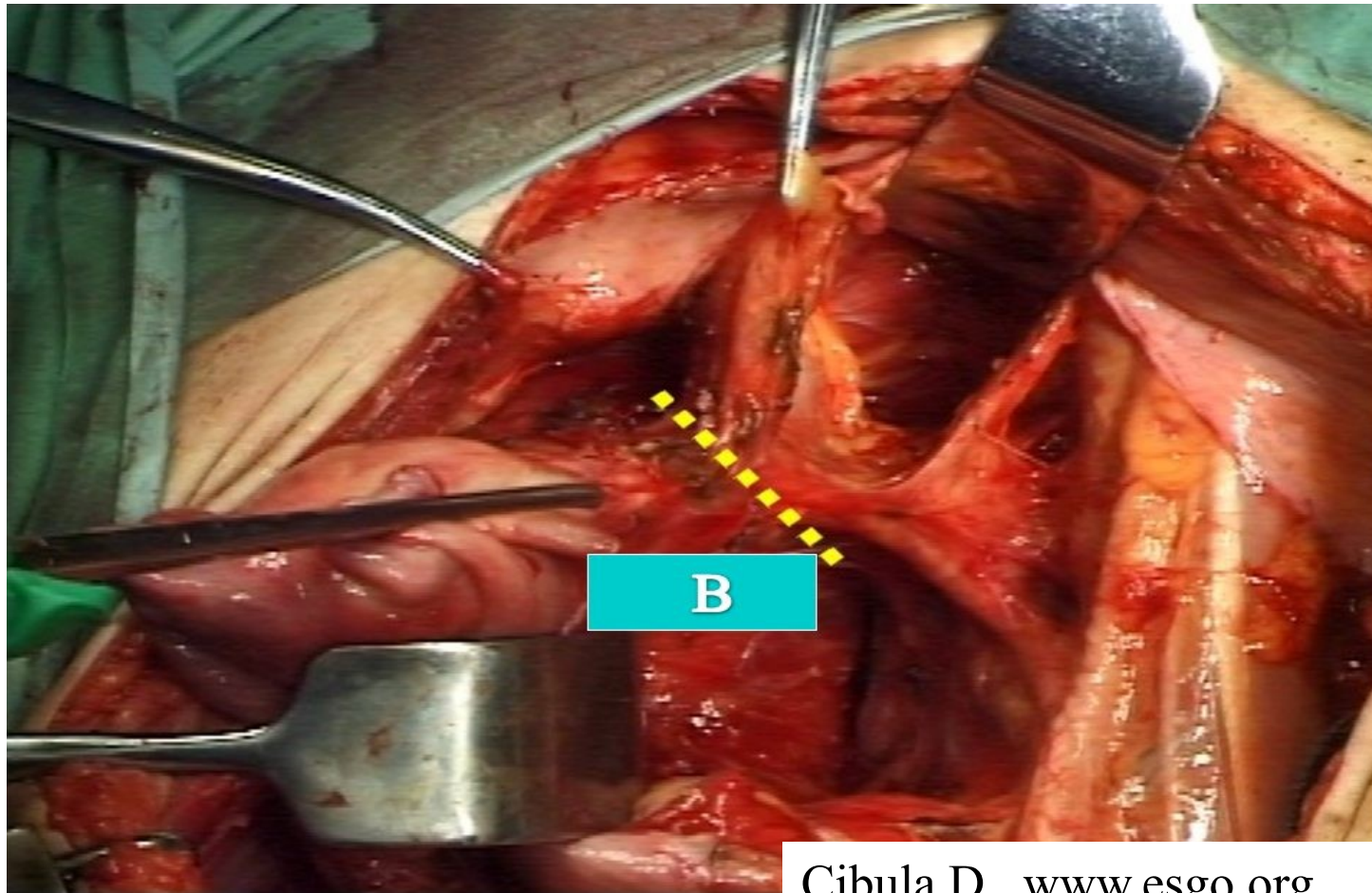
Radikální hysterektomie - typ B2

TYP B2

- Idem B1
- + exstirpace laterálních paracervikálních uzlin

Radikální hysterektomie - typ B - přední a laterální parametria

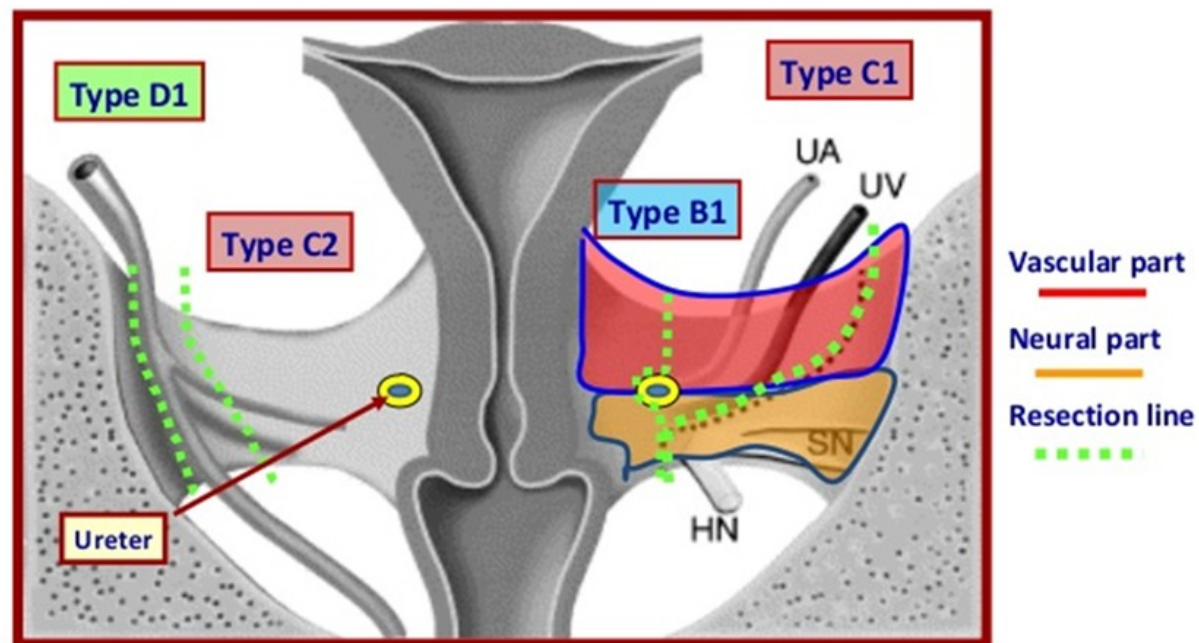
Radikální hysterektomie - typ C1

TYP C1 – nerve sparing!

- protěti sakrouterinních ligament na úrovni rekta
- protěti vesikouterinních ligament mezi dělohou a stěnou močového měchýře
- laterální parametria horizontálně resekována u mediální stěny interní ilické žíly
- laterální parametria vertikálně resekována v úrovni hluboké děložní žíly - šetříme hypogastrický plexus!
- poševní manžeta - resekce 15- 20 mm

Radikální hysterektomie - Querleu-Morrow schéma

Radical Hysterectomy and the Paracervix

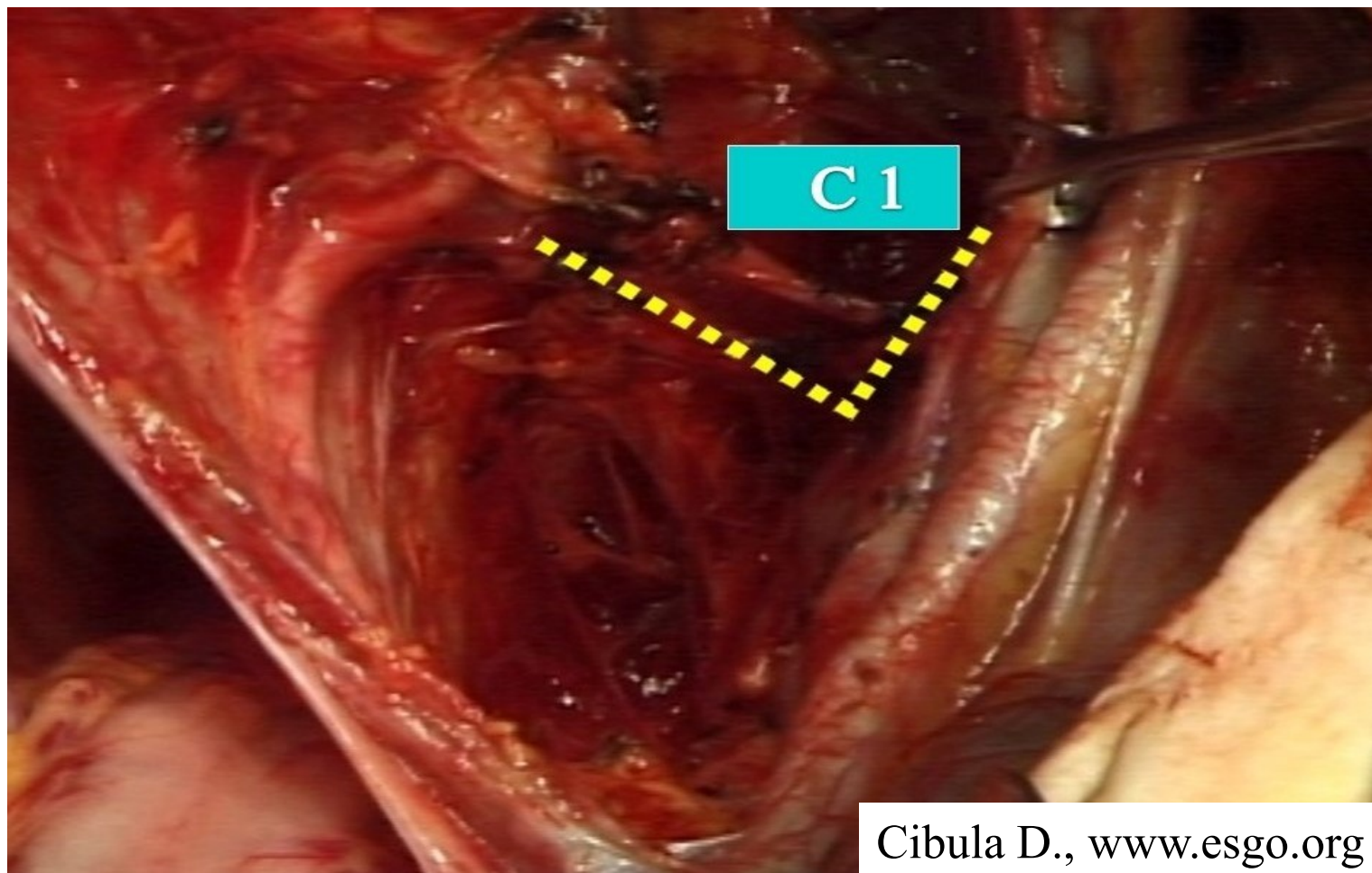
Classification of radical hysterectomy

Denis Querleu, C Paul Morrow

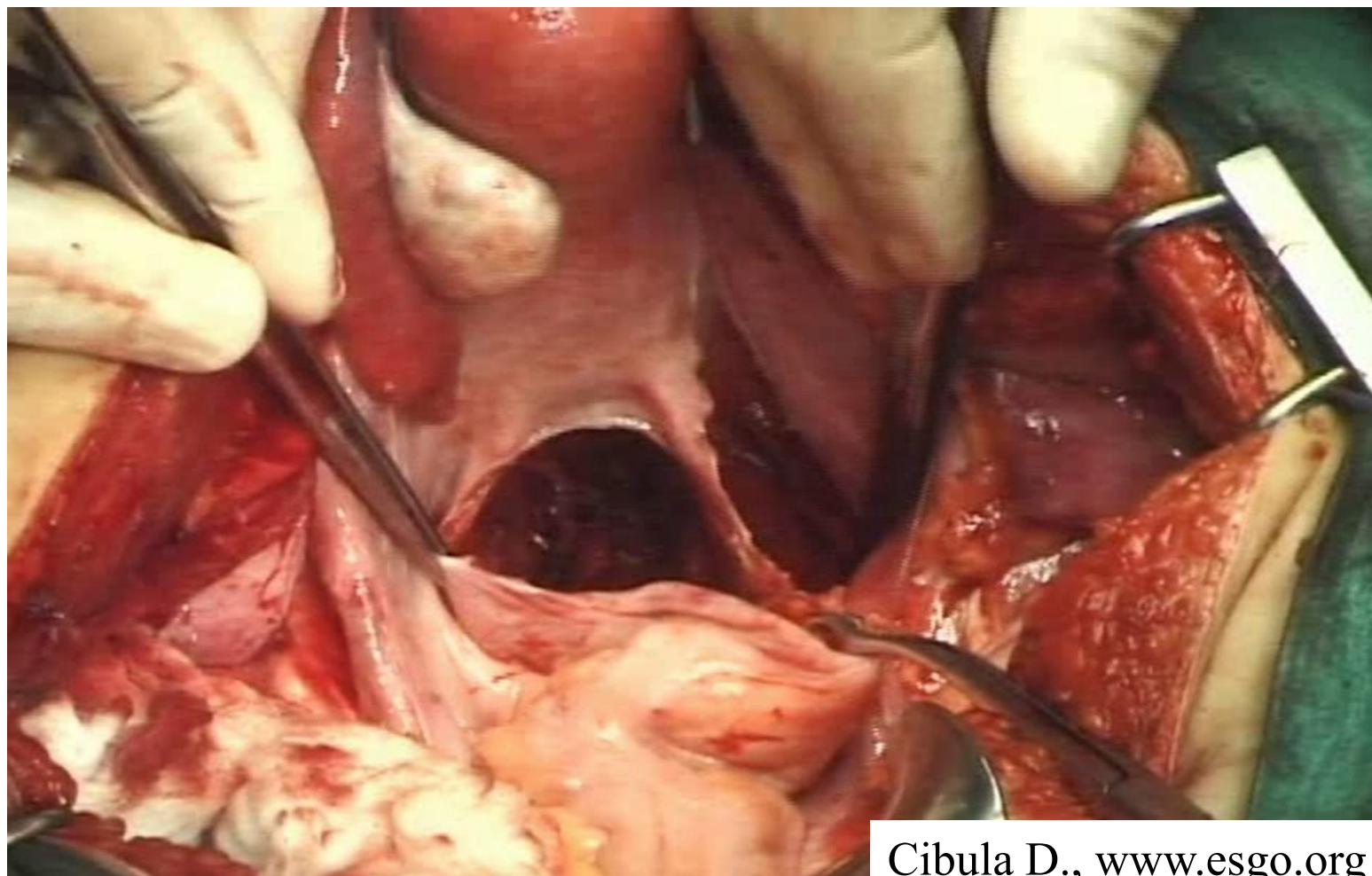
Lancet Oncol; 2008

Da Maas et al.

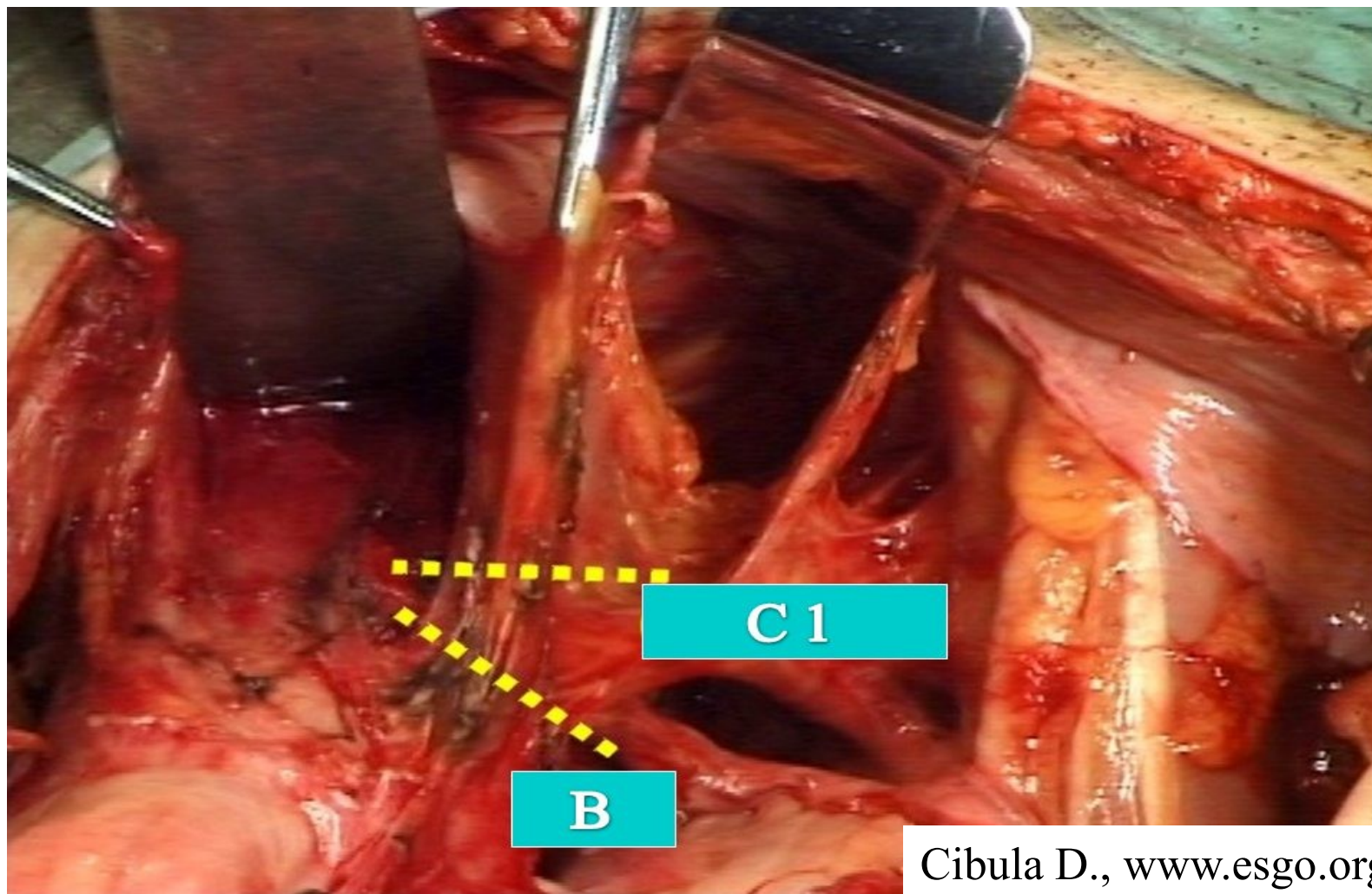
Radikální hysterektomie - typ C1 - laterální parametria

Radikální hysterektomie - typ C1 - zadní parametria

Radikální hysterektomie - typ B, C1 - přední parametria

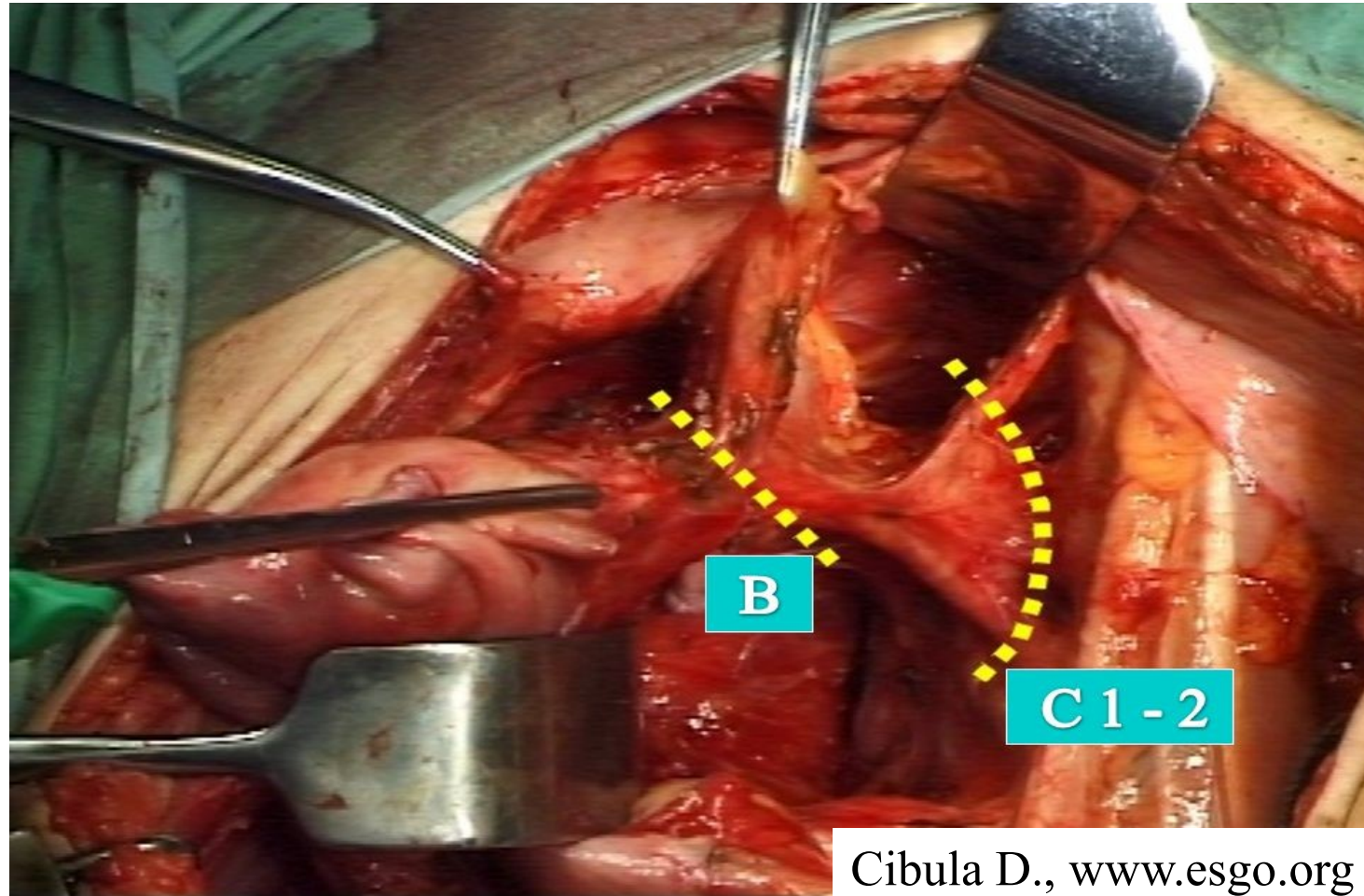

Radikální hysterektomie - typ C2

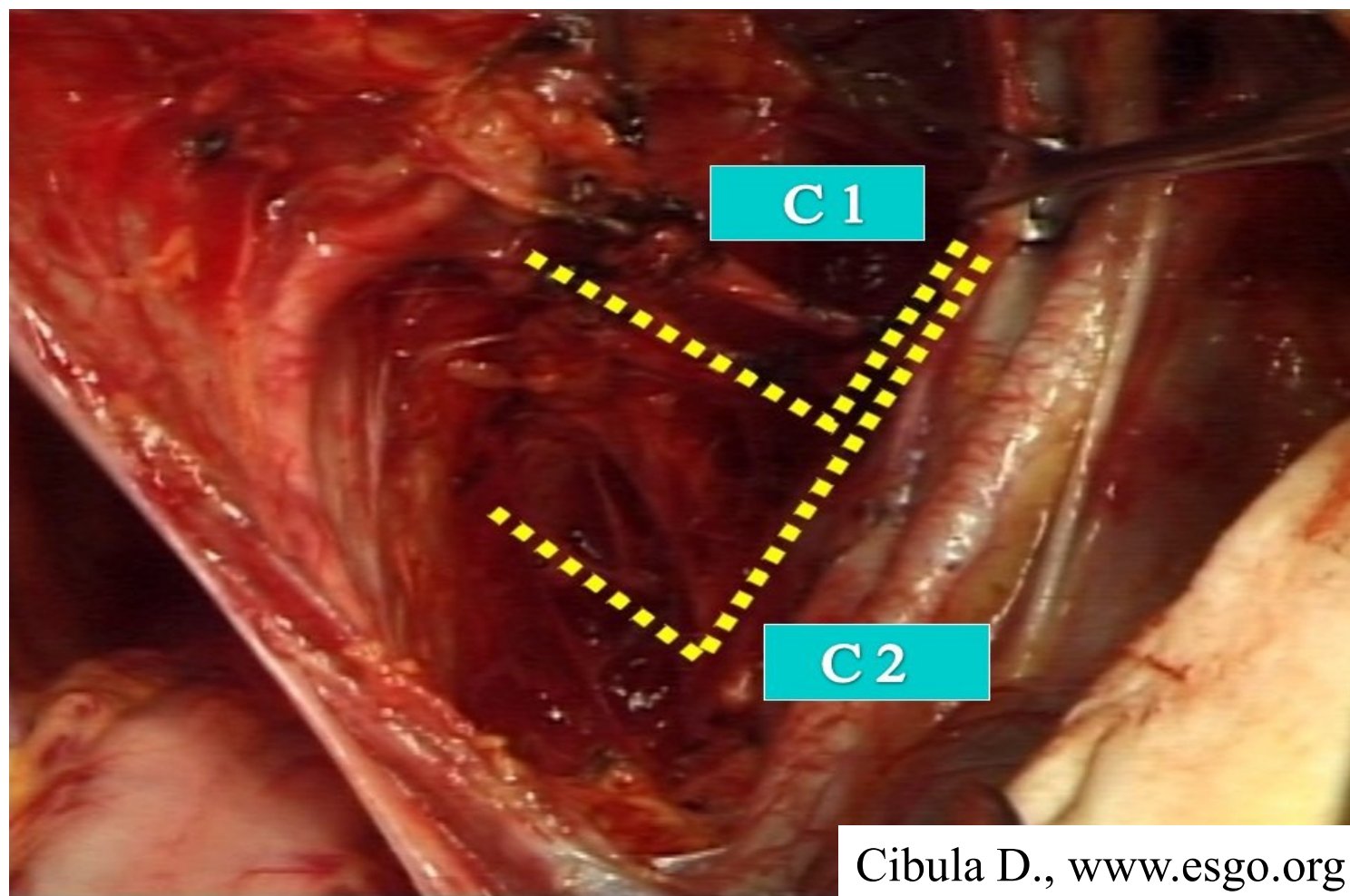
TYP C2

- protěti sakrouterinních ligament pod úrovní stěny rekta
- protěti vesikouterinních ligament u stěny močového měchýře
- ureter je zcela uvolněn z předních parametrií
- laterální parametria horizontálně resekována u mediální stěny interní ilické žíly
- laterální parametria vertikálně resekována u křížové kosti = resekce hypogastrického plexu

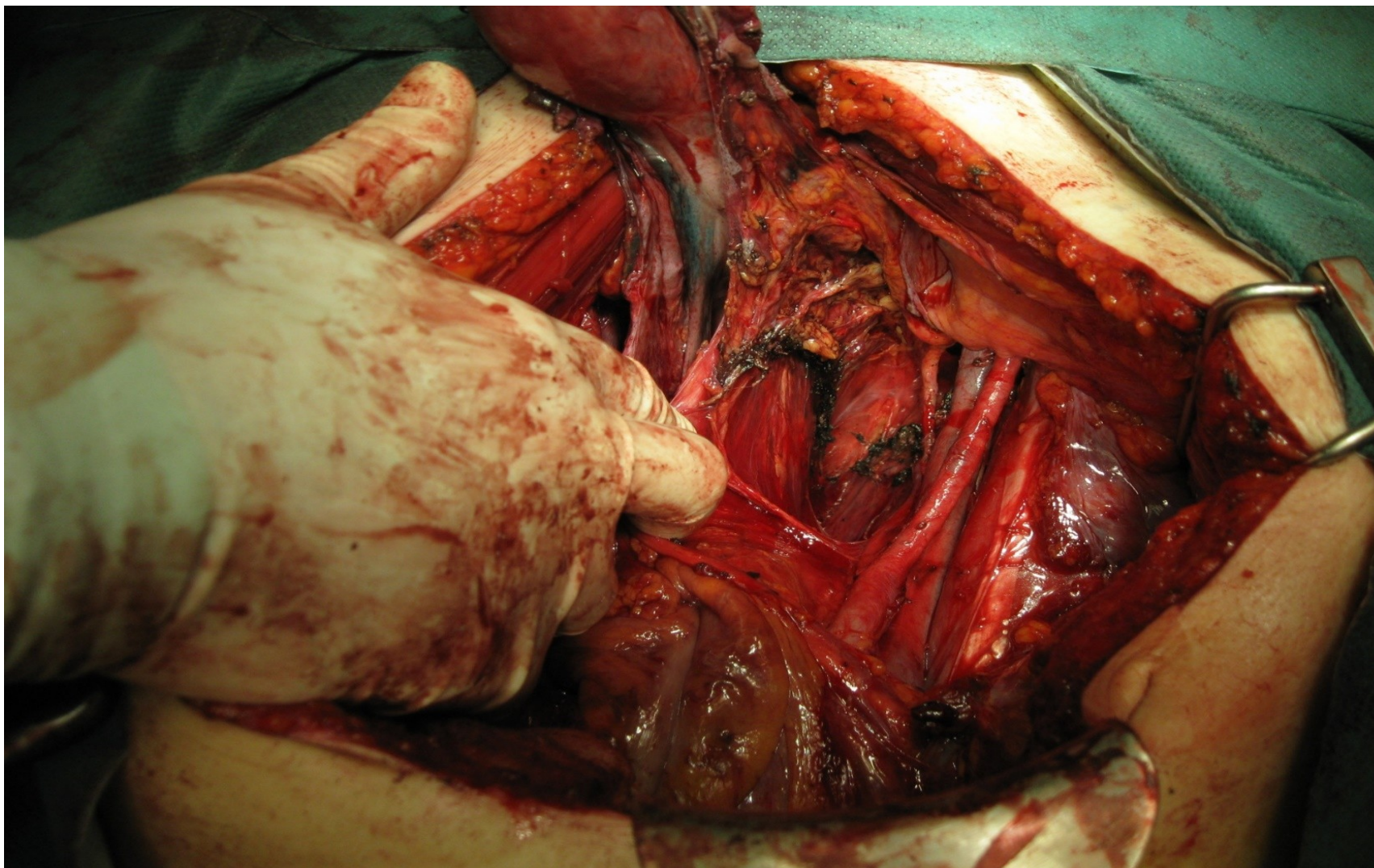
Radikální hysterektomie - typ B, C - laterální parametria - horizontální úroveň

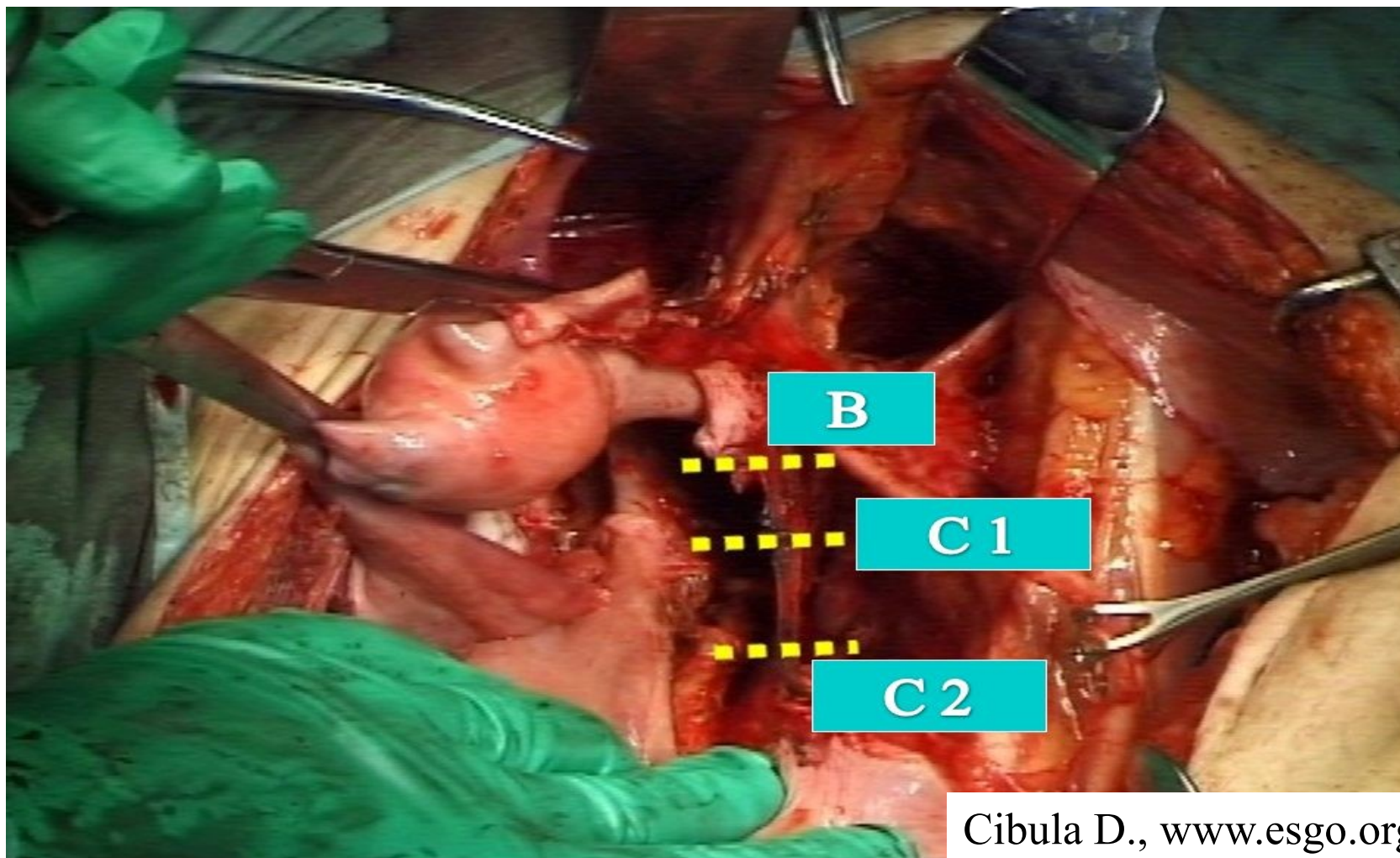
Radikální hysterektomie - typ C - laterální parametria - vertikální úroveň

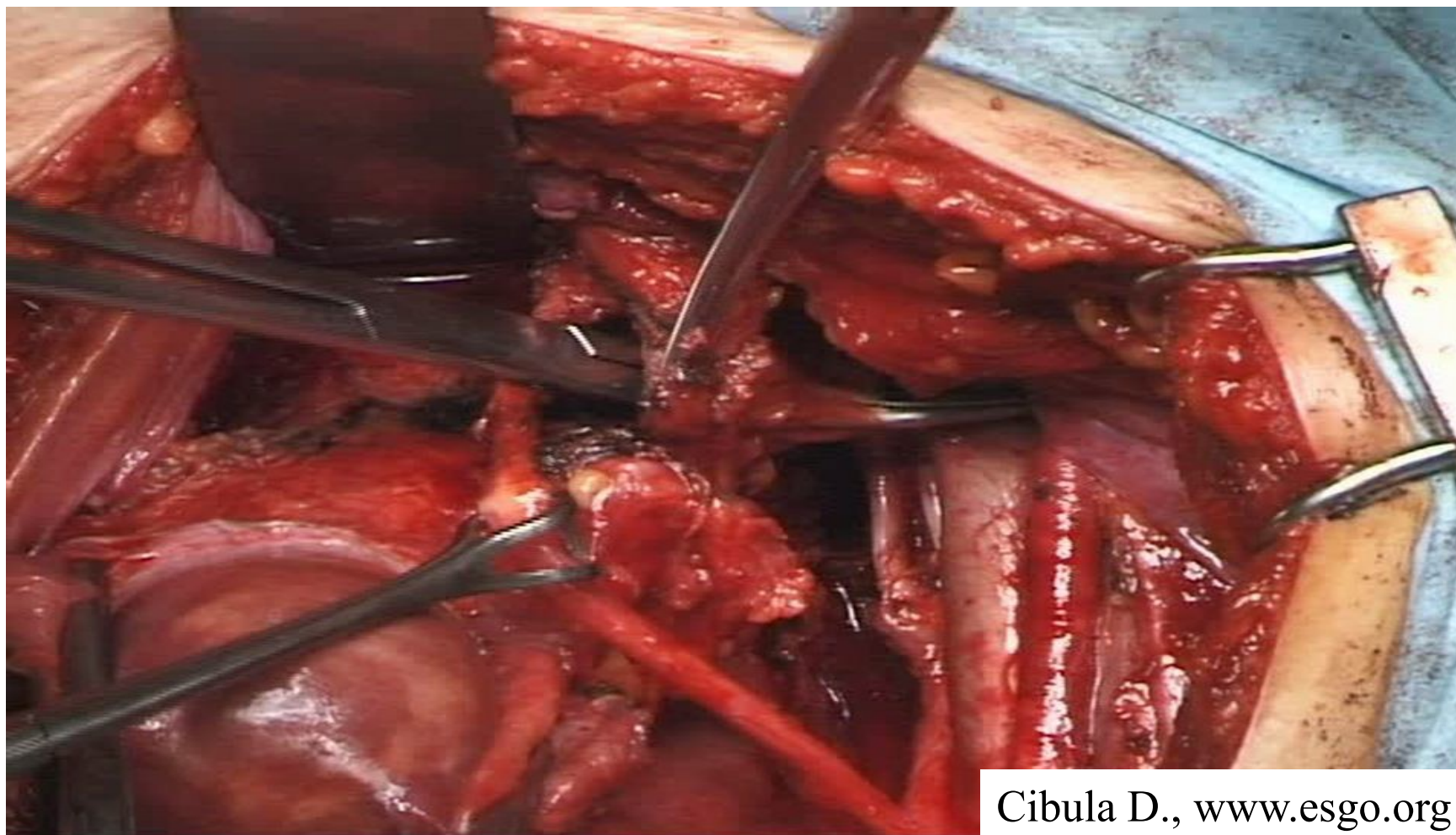
Radikální hysterektomie - typ C2

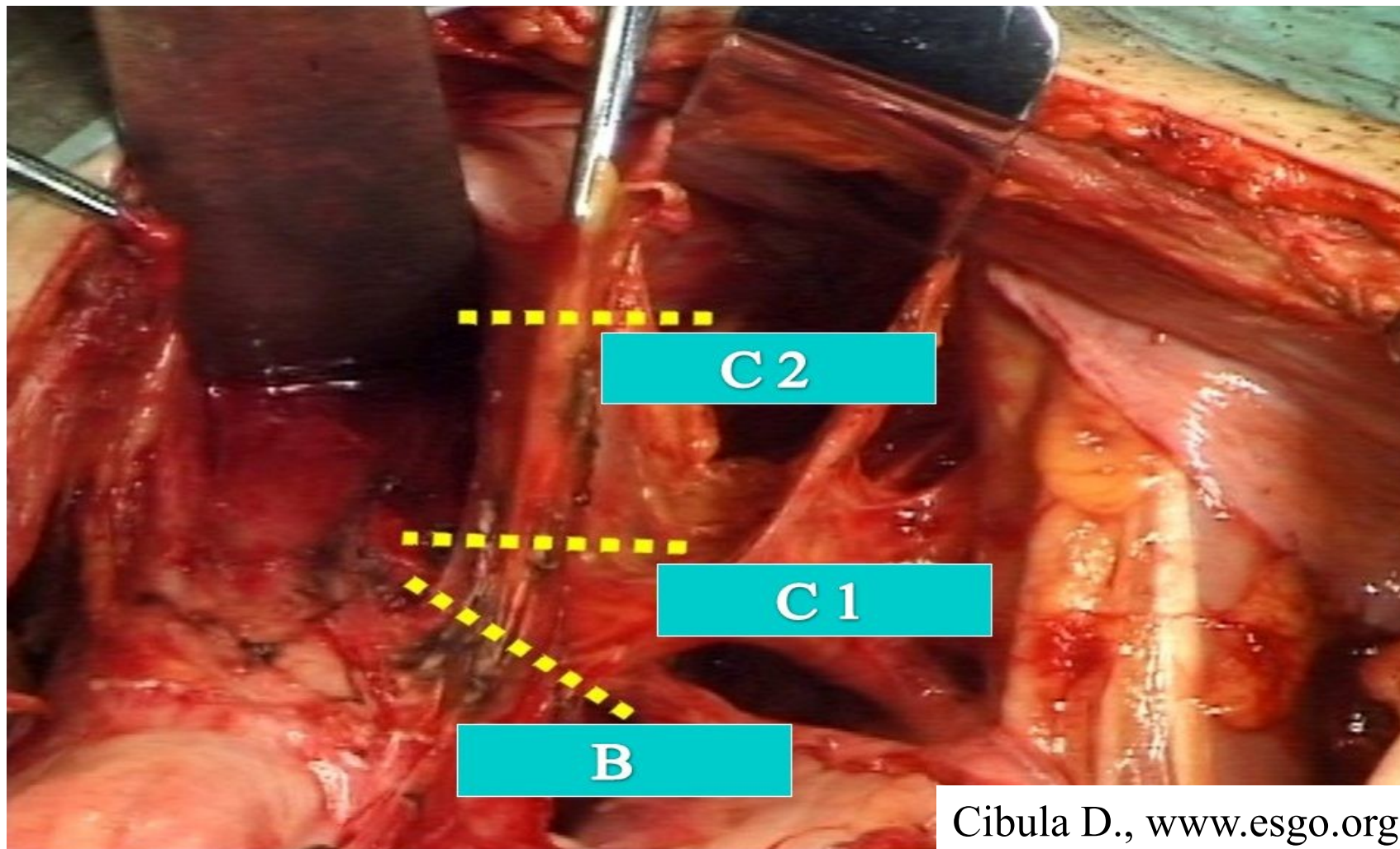
Radikální hysterektomie - typ B, C - zadní parametria

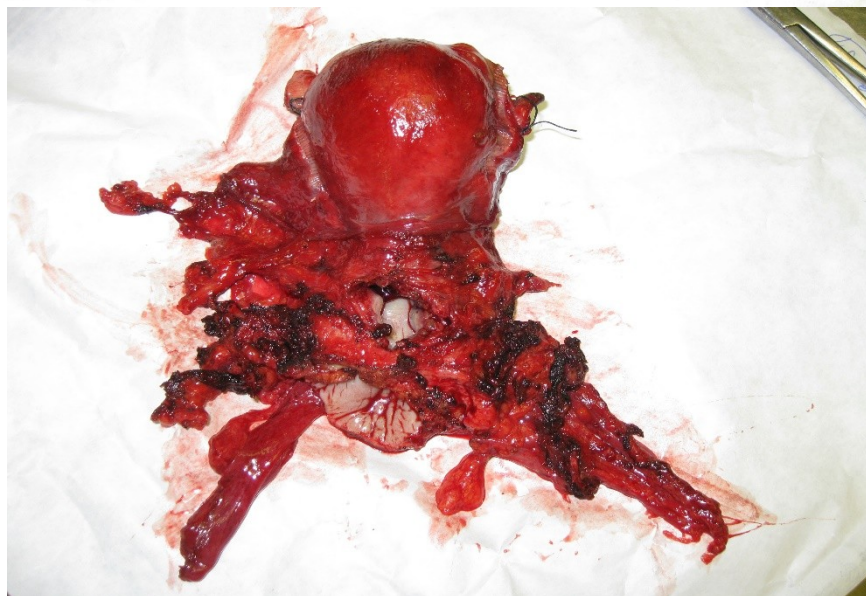
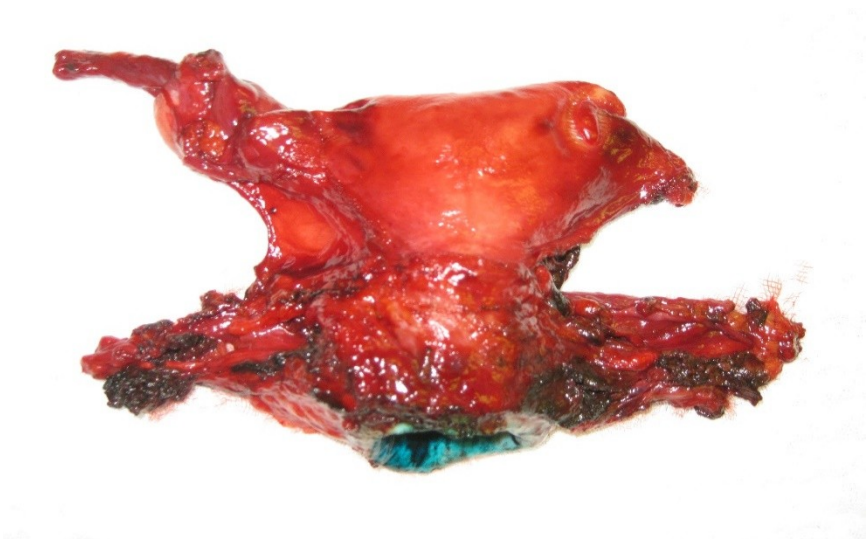
Radikální hysterektomie - typ C2 - přední parametria

Radikální hysterektomie - typ B, C - přední parametria

Radikální hysterektomie - typ C2 preparát

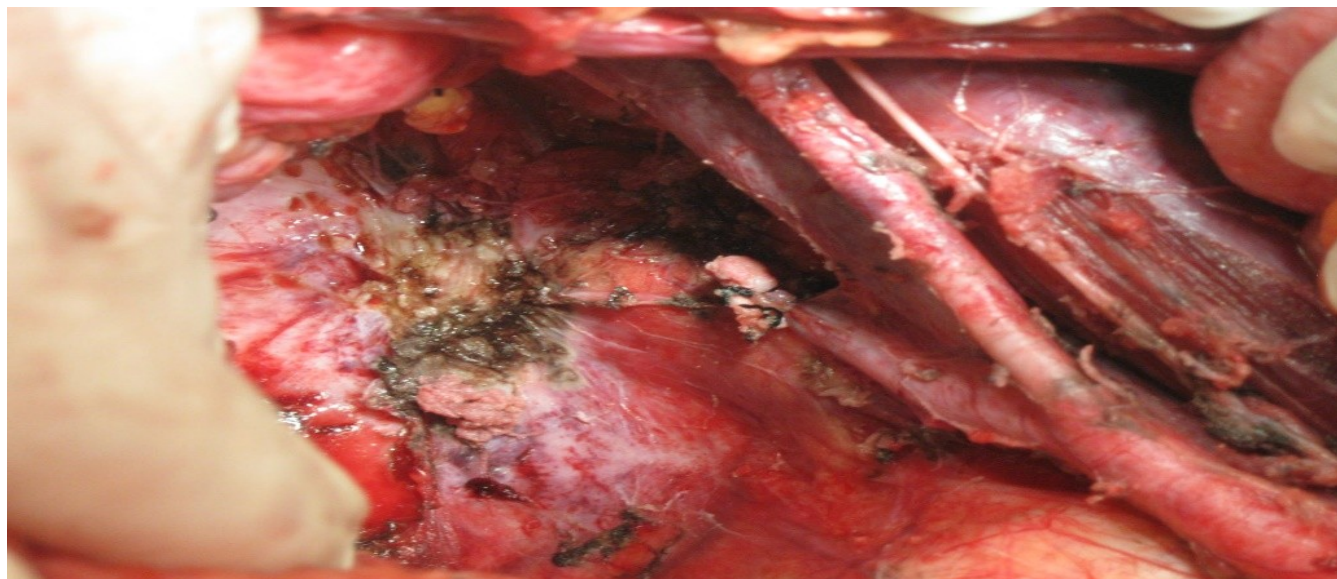

Radikální hysterektomie - typ D

TYP D

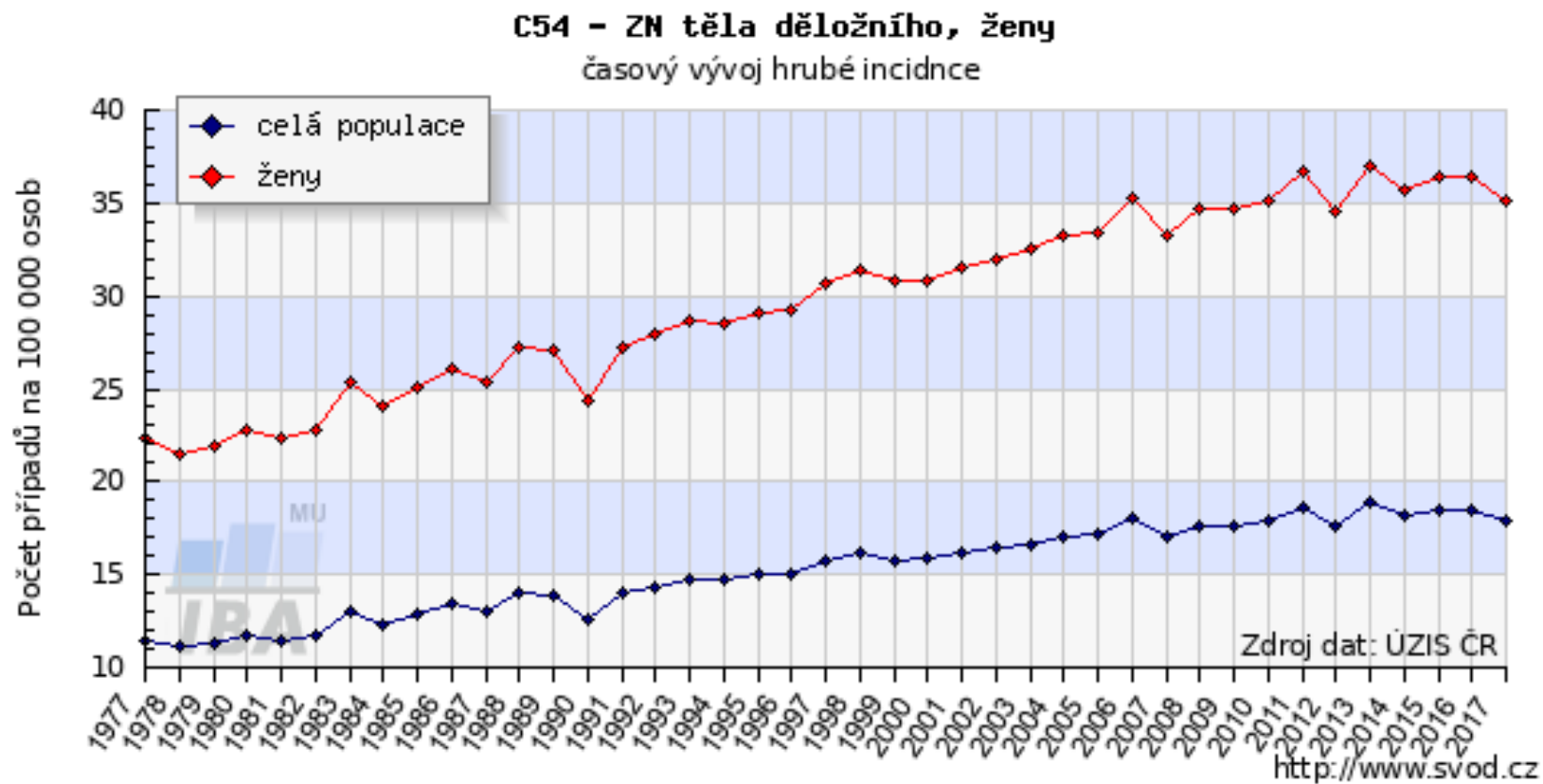
- resekce interních ilických cév

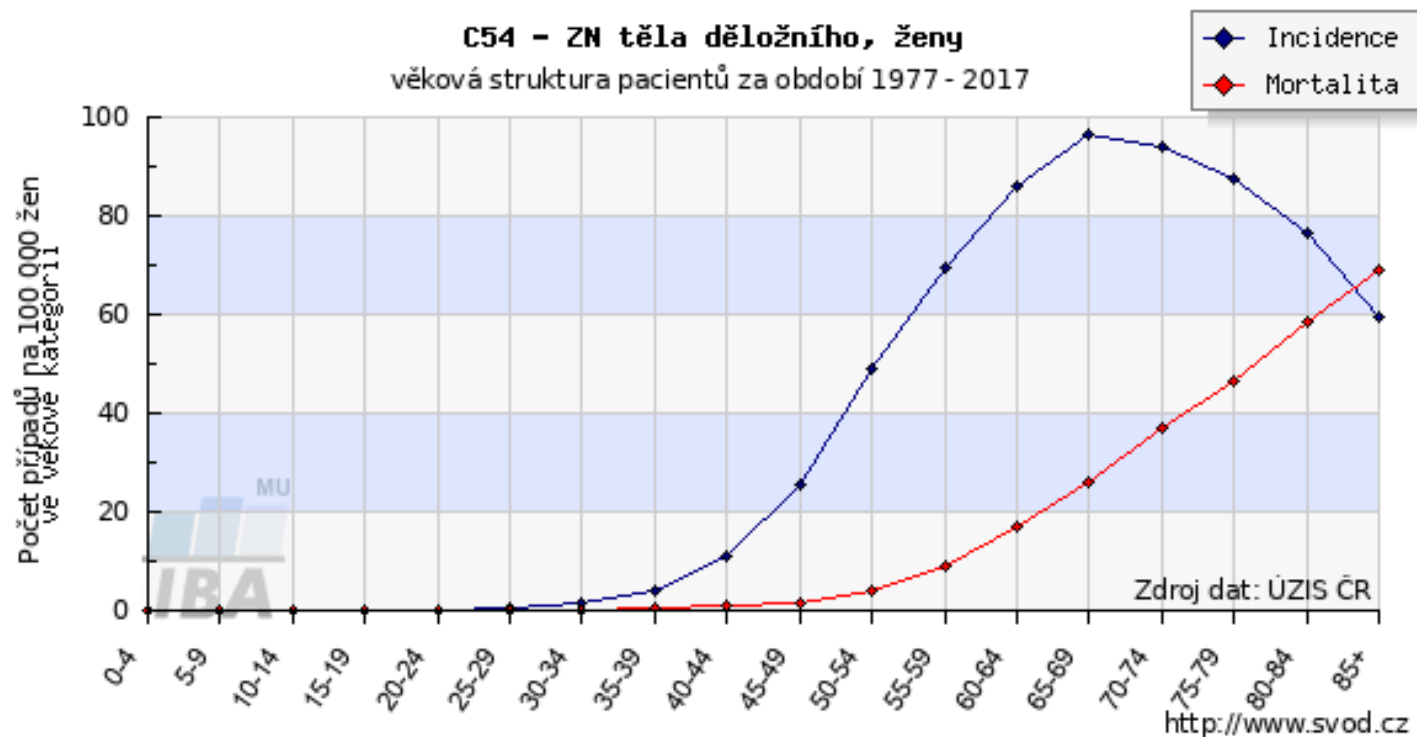

- resekce lumbosakrálního nervového plexu

Karcinom těla dělohy

- 3.-4. nejčastější zhoubný nádor ve světě (prs, kolorektum, plíce)
- absence screeningu (UZ, HSK, cytologie)
- relativně dobrá prognóza, 5 let přežití 75 - 88% stadia IA a IB
- nejčastější gynekologický zhoubný nádor v rozvinutých zemích
- nízká incidence v Africe
- 2x vyšší výskyt u bílé rasy

Histologické typy

Epitelové (98%)

- adenokarcinom endometroidní (dlaždicová sl., viloglandulární, sekreční, sertoliformní, mikroglandulární) (78-80%)
- mucinózní (1-9%)
- clear cell karcinom (2%)
- serózní papilární (<10%)
- spinocelulární (<1%)
- neuroendokrinní tumory (LG neuroendok. tumor-karcinoid, HG neuroendok. karcinom – malo a velkobuněčný)
- smíšené (I.+ II. typ)
- smíšený maligní mülleriánský nádor: karcinosarkom*

Mezenchymální

- leiomyosarkom
- endometriální stromální sarkom (low i high grade)
- nediferencovaný sarkom dělohy (high grade)
- vzácné (rhabdomyosarkom...)

Typ I

- 80 - 85 % všech případů
- vzniká v terénu hyperplastického endometria
- nejčastější somatické abnormality: mikrosatelitní instabilita (typicky asociovaná s Lynchovým syndromem), mutace PTEN, PIK3CA, PIK3R1, K-ras, geny pro β -catenin (typicky u dlaždicobuněčné diferenciaci)
- typické histologické varianty: low grade endometrioidní karcinom, mucinózní adenokarcinom
- lepší prognóza

Typ II

- 15-20 % případů
- nejasná etiopatogeneze, vzniká v terénu atrofického endometria, není spjat s hyperestrinismem a hyperplazií endometria, nejsou přítomny rizikové faktory typické pro typ I, není zpravidla hormonální dependence (ER-, PR-)
- horší prognóza než typ I, starší ženy (6. decenium a starší)
- nejčastější somatické abnormality: mutace p53, chromozomální instabilita, v cca 25% amplifikace HER-2
- typické histologické varianty: serózní karcinom, high grade endometrioidní karcinom, světlobuněčný karcinom (clear cell)

Etiopatogeneze

➤ Karcinosarkom (maligní smíšený mülleriánský nádor):

- < 5 % všech nádorů těla děložního
- obsahuje elementy epiteliální i mesenchymální
- vyskytuje se především v menopauze, velmi rychle metastazuje, špatná prognóza (pětileté přežití do 10 %)

Rizikové faktory

Typ I:

- věk nad 55 let (riziko stoupá s věkem)
- obezita (BMI $\geq$ 30 zvyšuje riziko vzniku 3-4x)
- časná menarche, pozdní menopauza, nulliparita, anovulace, syndrom polycystických ovarií
- dlouhodobé užívání tamoxifenu
- hypertenze
- diabetes mellitus
- genetické riziko: cca 5 % karcinomů endometria je podmíněno geneticky
  - vyskytuje se o 10-20 let dříve než u sporadických forem
- v případě Lynchova syndrom II (tj. HNPCC = hereditární nepolypozní kolorektální karcinom) je 30-60 % riziko Ca endometria. Ca endometria zpravidla předchází
- manifestaci kolorektálního karcinomu

Typ II:

- nejasná etiopatogeneze

Protektivní faktory

- multiparita RR 0,5 (po 1. porodu poloviční riziko ve srovnání s nuliparou)
- vegetariánství, dostatek vitamínu A a C
- kombinovaná HAK po 5 letech RR 0,5 (efekt přetrvává 10-15 let)
- kouření cigaret RR 0,5-0,7
- IUS – Mirena, RR 0,6
- fyzická aktivita

Hyperplazie endometria - progresse do karcinomu

- simplexní hyperplazie.....1 %
- komplexní hyperplazie.....3 %

- simplexní atypická hyperplazie..... 8 %
- komplexní atypická hyperplazie.....29-40 %

Prekancerozy

- serózní intraepiteliální karcinom (pro serózní a světlobuněčný karcinom, typ II)

TNM klasifikace	FIGO stadium	
T1 T1a T1b	I IA ¹⁾ IB	Nádor omezen na tělo dělohy ¹⁾ nádor omezen na endometrium nebo postihuje méně než 1/2 myometria nádor postihuje 1/2 či více myometria
T2	II	nádor postihuje cervikální stroma, nešíří se však mimo dělohu
T3 a/nebo N1 T3a T3b	III IIIA IIIB	lokální a/nebo regionální šíření specifikované níže: nádor postihuje serózu těla děložního nebo adnexa (přímým šířením či metastázami) postižení pochvy nebo parametrií (přímým šířením nebo metastázami)
N1 T4 M1	IIIC IIIC1 IIIC2 IVA IVB	metastázy do pánevních nebo paraaortálních mízních uzlin ²⁾ metastázy do pánevních mízních uzlin metastázy do paraaortálních mízních uzlin s metastázami nebo bez metastáz do pánevních mízních uzlin nádor postihuje sliznici močového měchýře /sliznici střeva ³⁾ vzdálené metastázy
<p><u>Poznámky:</u></p> <p>¹⁾ Samotné postižení endocervikálních žlázek je nyní považováno za stadium I.</p> <p>²⁾ Pozitivní cytologie musí být uváděna samostatně, bez změny stadia.</p> <p>³⁾ Přítomnost bulozního edému sliznice m.m. není dostatečným důkazem pro klasifikaci T4. Léze by měla být biopticky potvrzena.</p>		

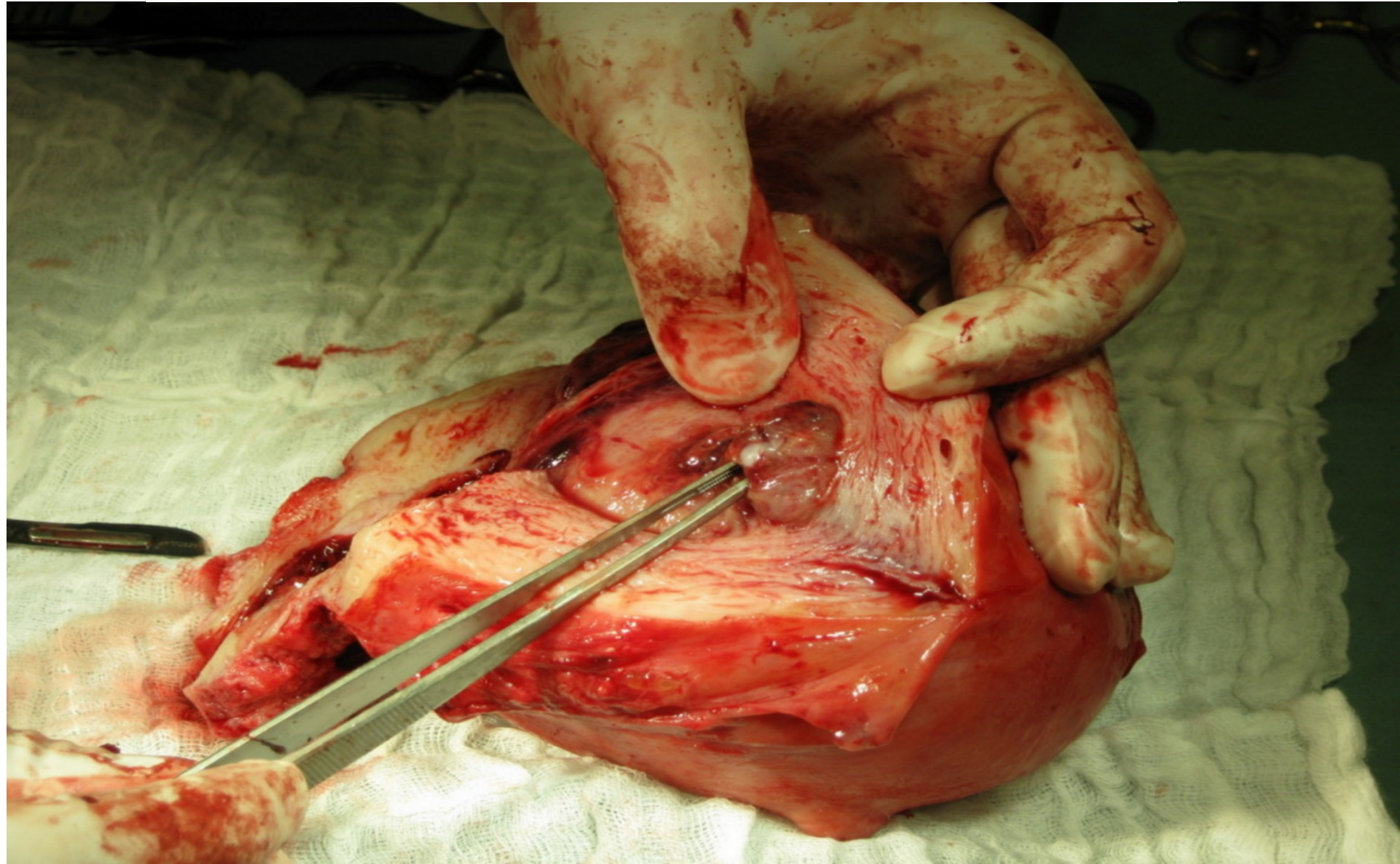
Prognostické faktory

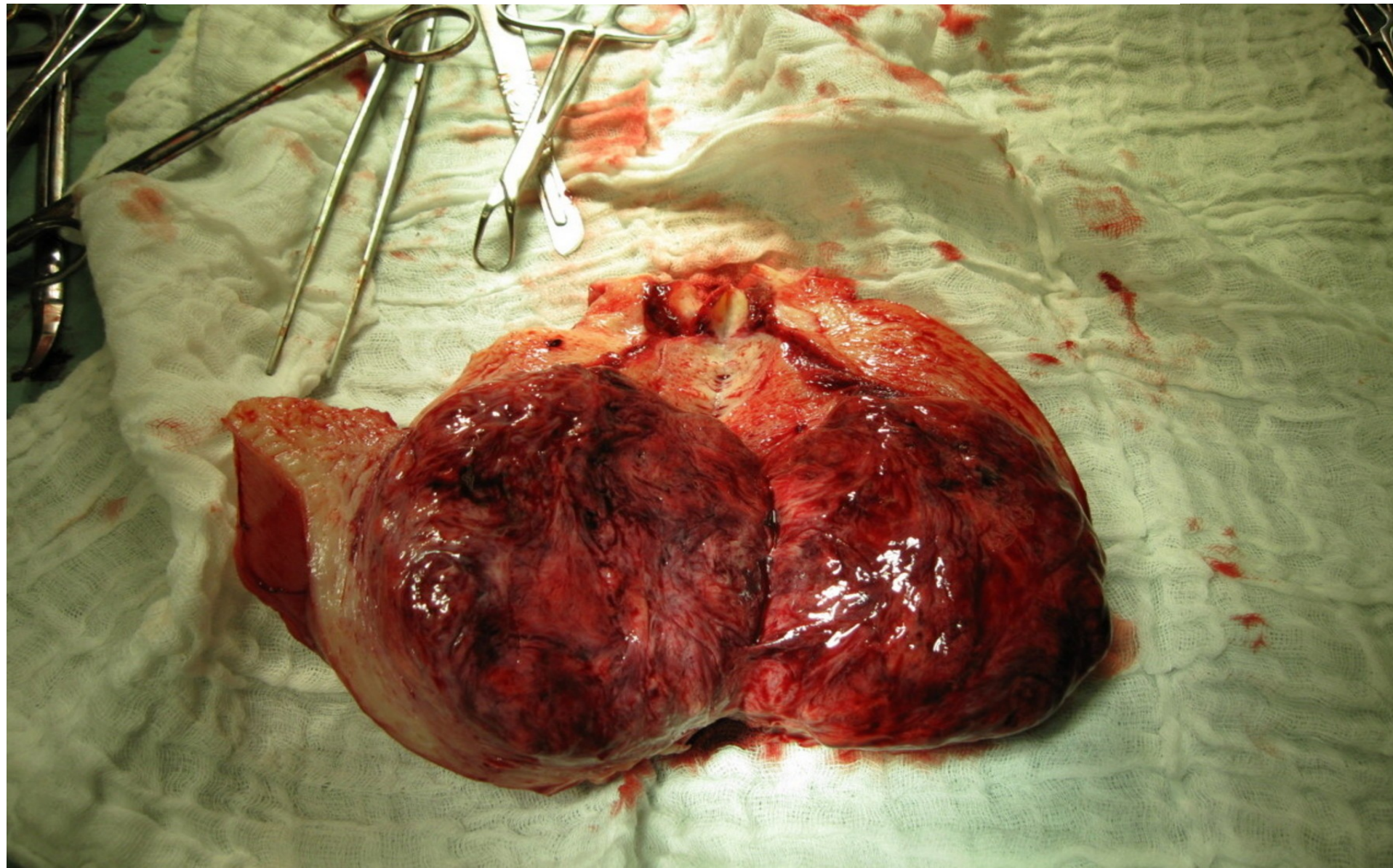
- stadium onemocnění (FIGO, TNM)
- kvalita chirurgického zákroku
- negativní prognostické faktory: postižení lymfatických uzlin (počet, velikost), extrauterinní šíření, hloubka invaze do myometria, postižení hrdla děložního, velikost tumoru nad 2cm, lymfangioinvaze
- pozitivita L1CAM, ztráta ER,PR, mutace p53
- histologický typ horší prognóza: typ II (pětileté přežití 58 % ve srovnání s 83 % u typu I)
- další negativní prognostické faktory: věk nad 60 let, radioterapie jako primární metoda léčby
- pozitivní prognostické faktory: pozitivita progesteronových receptorů (typ I), výrazná lymfoplazmocelulární infiltrace

- S přihlédnutím ke známým **prognostickým parametrům** je možné rozdělit I. stadium do 3 kategorií s odlišným terapeutickým přístupem (mj. ESGO i ESMO guidelines).
- **Nízké riziko:** stadium IA, grade 1-2, typ I (endometrioidní)
- **Střední riziko:** stadium IA, grade 3, typ I (endometrioidní typ)
- stadium IB, grade 1-2, typ I (endometrioidní typ)
- **Vysoké riziko:** stadium IB, grade 3, typ I (endometrioidní typ)
- jiná histologie než typ I

Základní dělení ve vztahu k rozsahu operačního výkonu

- **Low risk** - nízké riziko
- **High risk** - střední a vysok

Prognóza 5 let přežití dle jednotlivých stádií

Stadium	Pětileté přežití
I	78 – 90 %
II	74 %
III	36 – 57 %
IV	20 %

Klinická symptomatologie

Časná stádia

- nepravidelné krvácení (menoaktivní období)
- postmenopauzální metroragie
- výtok

Pokročilá stádia

- pelvalgie
- sakralgie
- hematurie
- enterorrhagie

Asymptomatické pacientky (UZ diagnostika)

Diagnostika

Neexistence screeningové metody !!

- **Prebioptické metody**
  - ultrazvuk
  - cytodiagnostické metody
- **Bioptické metody**
  - aspirační pipela
  - kyretáž
  - hysteroskopická cílená biopsie

Staging

Obligatorní

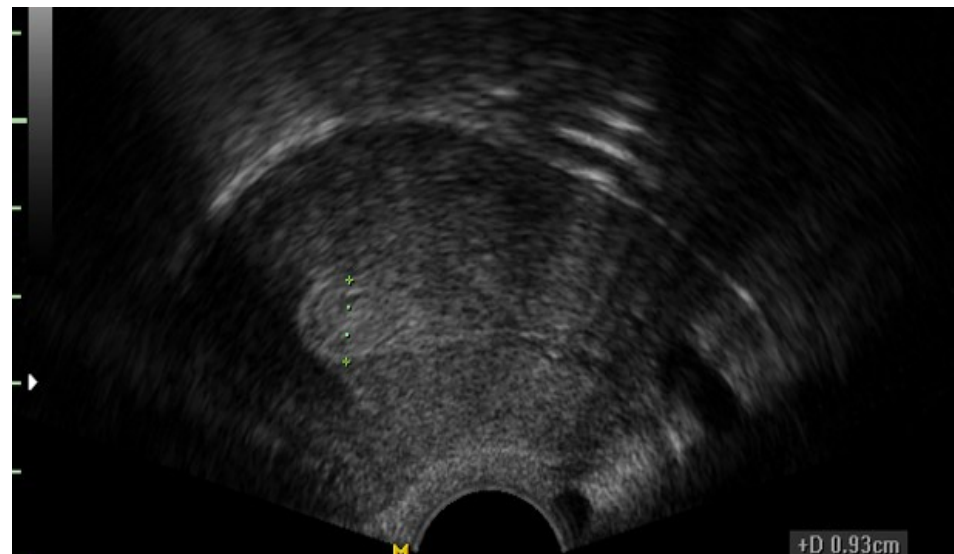
- Gynekologické vyšetření
- Expertní UZ vyšetření břicha a pánve
- RTG plic
- Laboratorní + interní vyšetření

Fakultativní

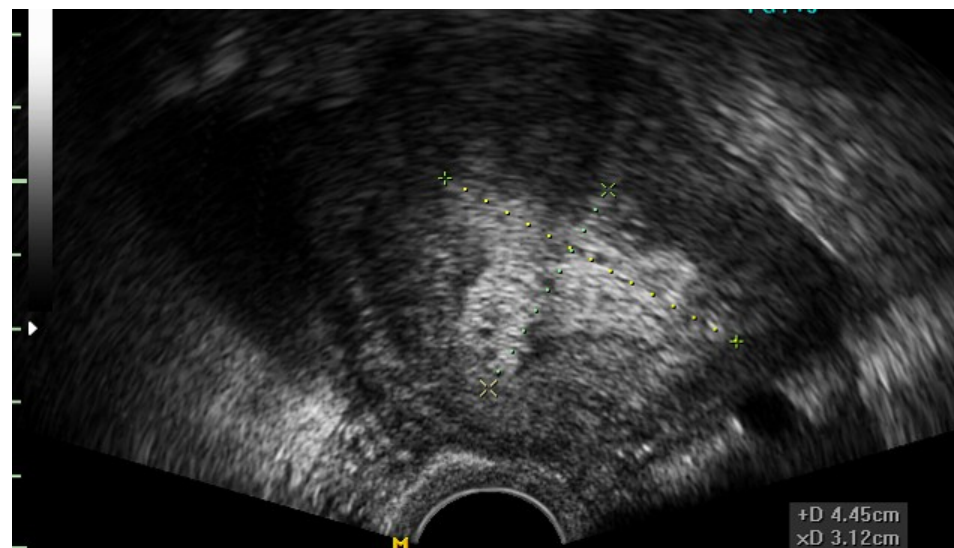
- MR břicha a pánve (ev. PET/MR, PET/CT)
- Cystoskopie
- Rektoskopie (kolonoskopie)
- Nádorové markery (CA125, HE4)

Expertní ultrazvuková diagnostika

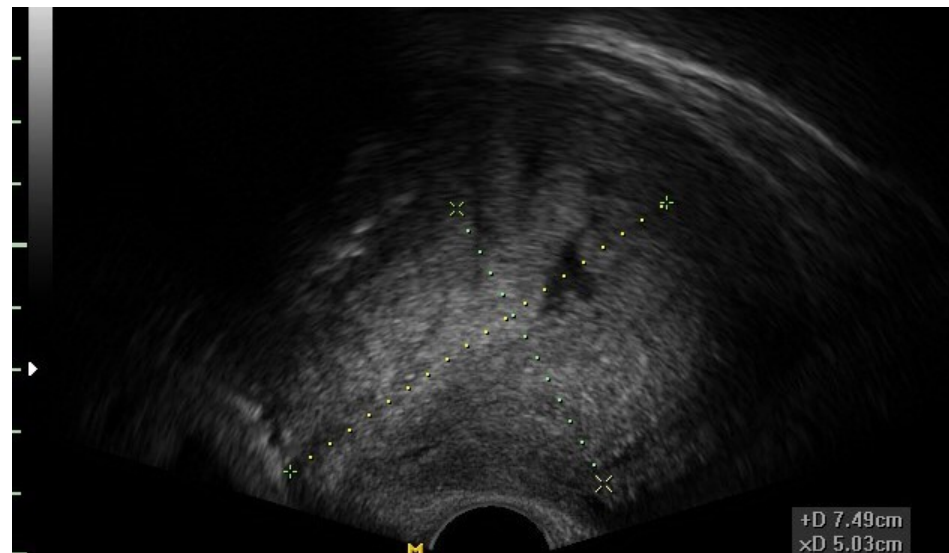
Nádor v polypu bez
invaze myometria

Nádor s invazí
myometria
nedosahující poloviny
tloušťky

Nádor invadující přes
polovinu síly myometria

Hluboko invadující
nádor s vysokým
barevným obsahem -
color Doppler

Terapie

- Operační léčba - metoda volby
- Radioterapie
- Chemoterapie - pokročilá stádia
- Hormonoterapie - léčba recidiv

Operační léčba

Low risk - Hysterektomie + bilaterální adnexektomie

High risk - Hysterektomie + bilaterální adnexektomie +
aortopelvická lymfadenektomie (+ infrakolická
omentektomie u serózního histotypu)

Pokročilá stádia - cytoredukční operace, vč. pánevní
exenterace u stádia IVA

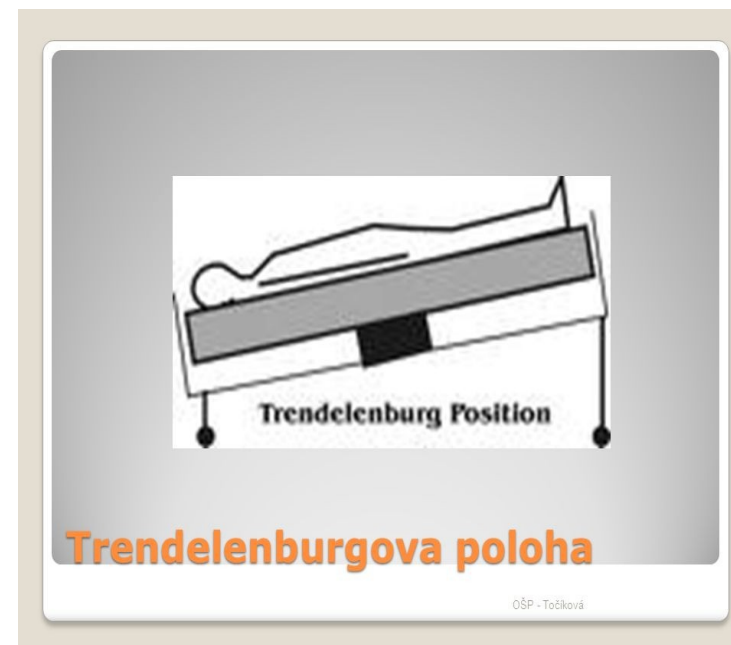

Operační léčba

Operační přístupy

Miniinvazivní (laparoskopický, robotický)

- low risk pacientky
- selektované high risk pacientky (bez limitace věkem a komorbiditymi vzhledem k nutnosti hluboké Trendelenburgovy polohy)

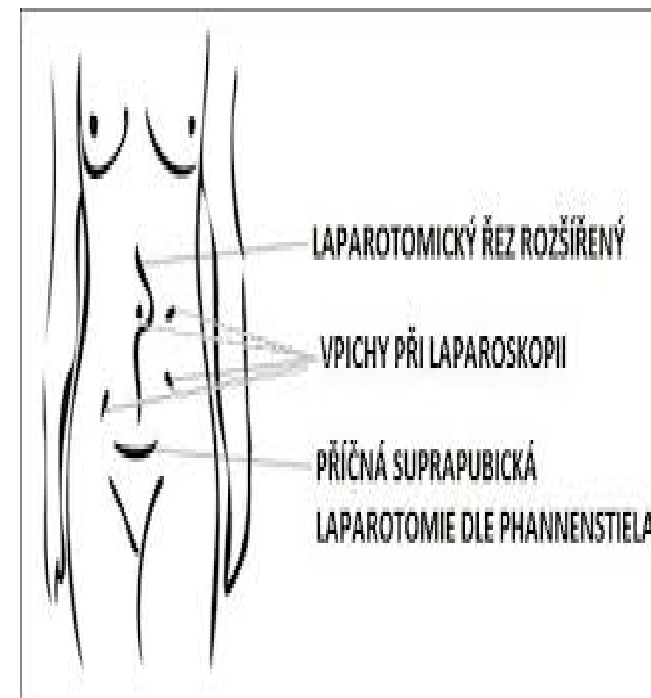

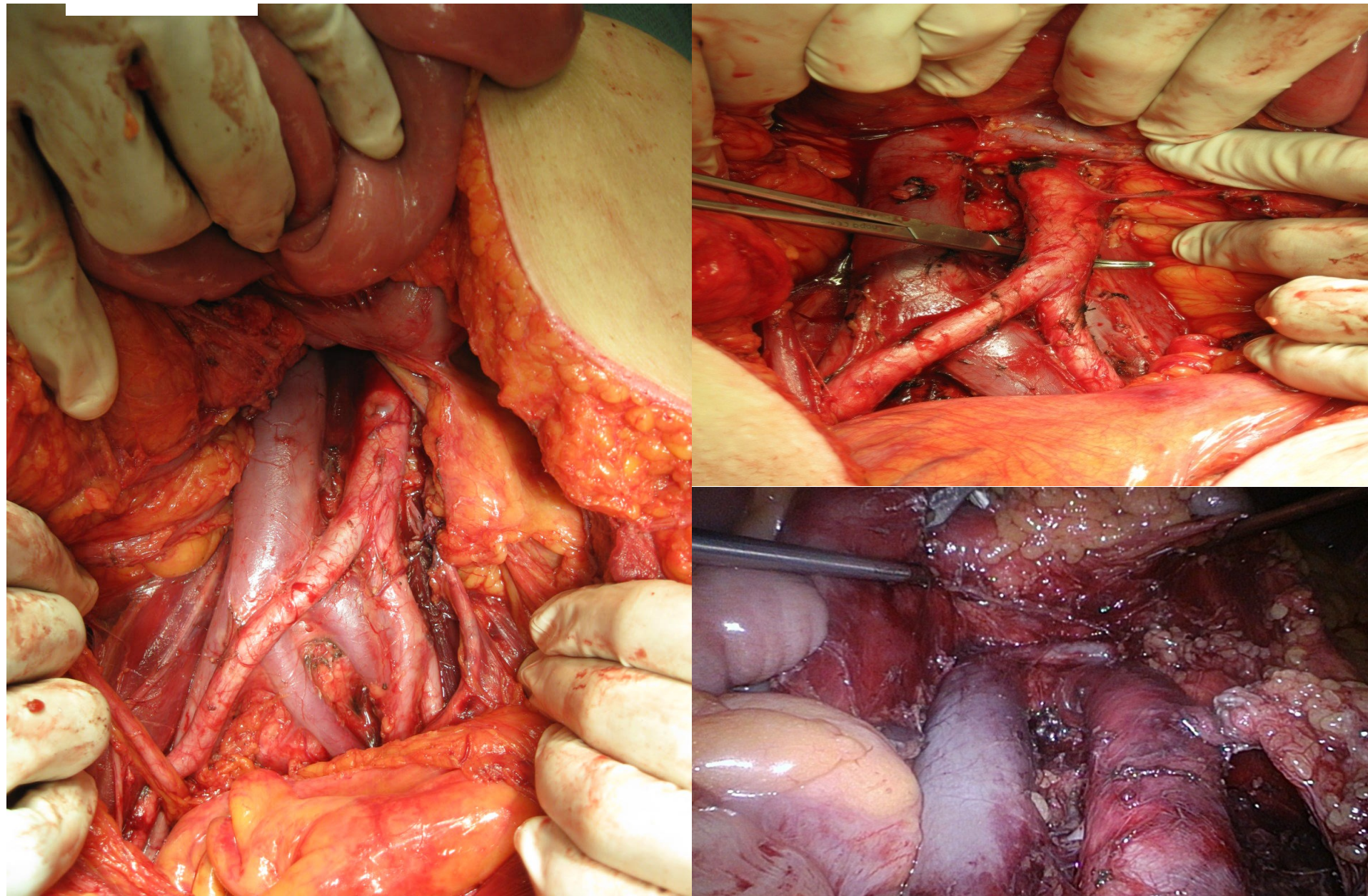
Operační léčba

Operační přístupy

Laparotomický

- pacientky s kontraindikací miniinvazivního přístupu (komorbidity, rozsah nemoci)
  - suprapubický řez - low risk
  - střední laparotomie - high risk, pokročilá stádia

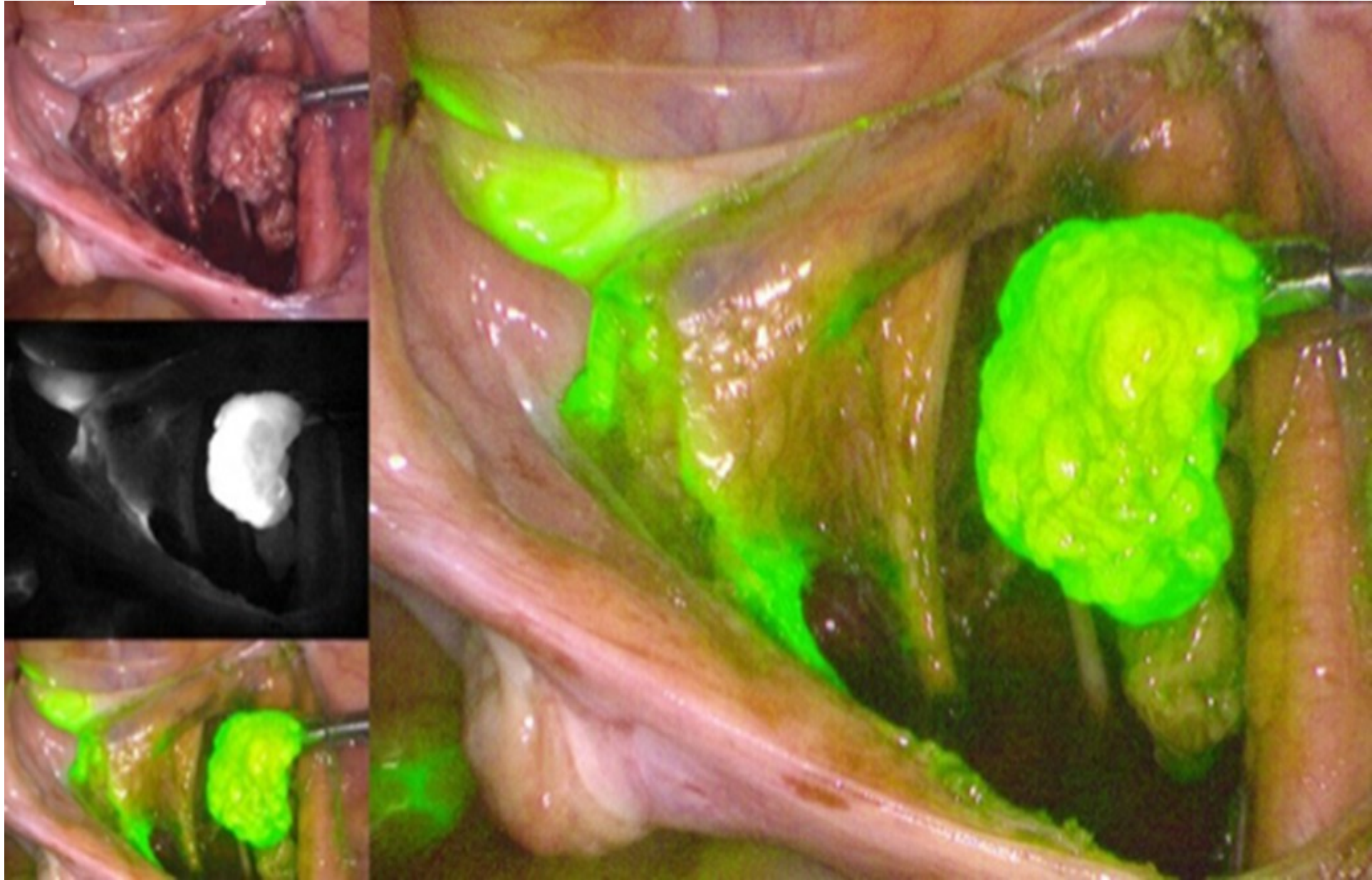
Operační léčba

- high risk - přes 50% uzliny negativní
- **pozitivita lymfatických uzlin**
  - : 50% oblast pánevní
  - : 30% současné postižení pelvických a paraaortálních uzlin
  - : 20% izolované postižení paraaortálních uzlin

**PROSTOR PRO ROZVOJ METODIKY DETEKCE SENTINELOVÉ
UZLINY**

Metody DETEKCE SENTINELOVÉ UZLINY

- subserózní aplikace do myometria
  - hysteroskopická aplikace peritumorózně
do subendometriální vrstvy
  - **intracervikální aplikace (PREFERENCE !)**
- : technika „dvojitá detekce“ - radiofarmakum +
+ modré barvivo x ICG (indocyanin green)

**M U N I
M E D**

**Gynekologicko-porodnická klinika
Lékařské fakulty MU a FN Brno
Přednosta: doc. MUDr. Vít Weinberger, Ph.D.**

Karcinom vulvy a pochvy

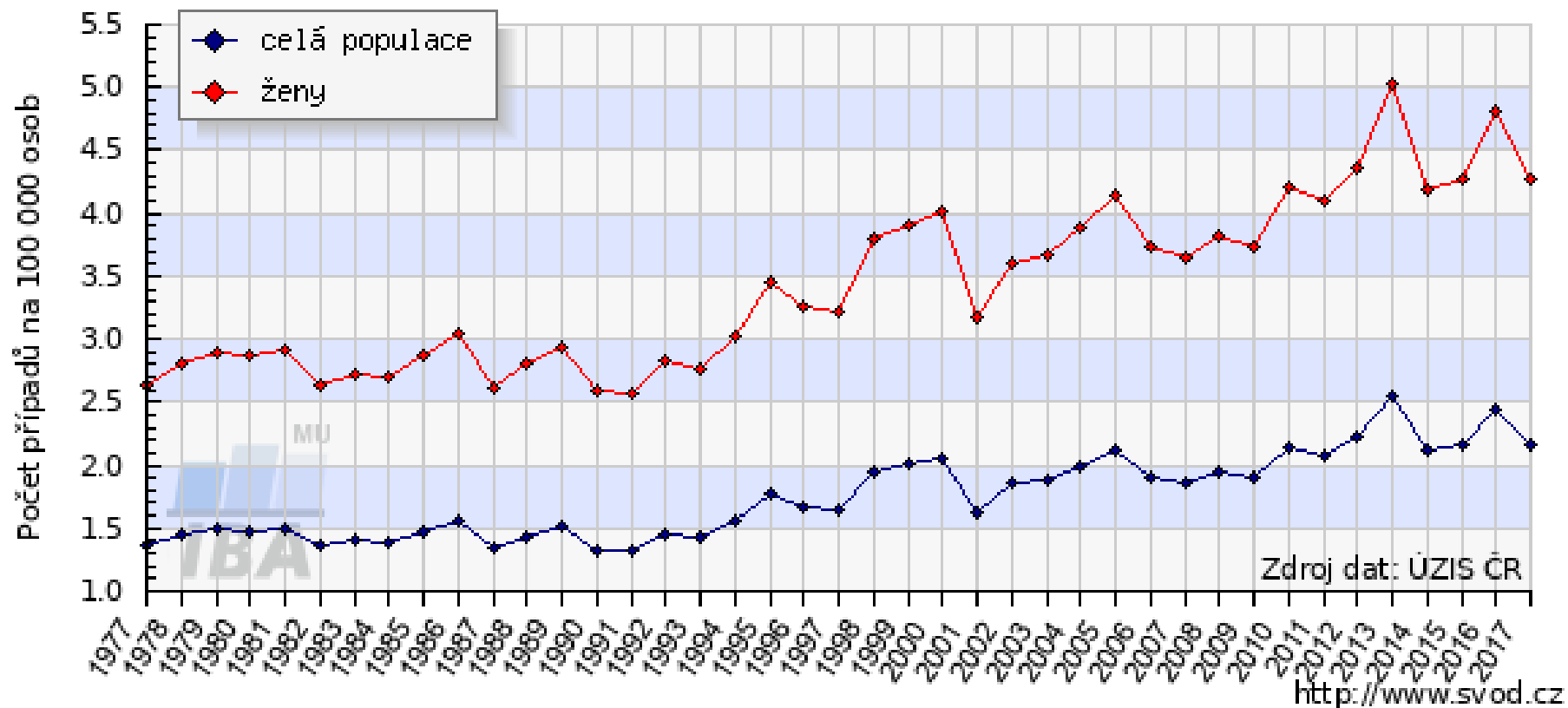
Gynekologie a porodnictví - přednášky

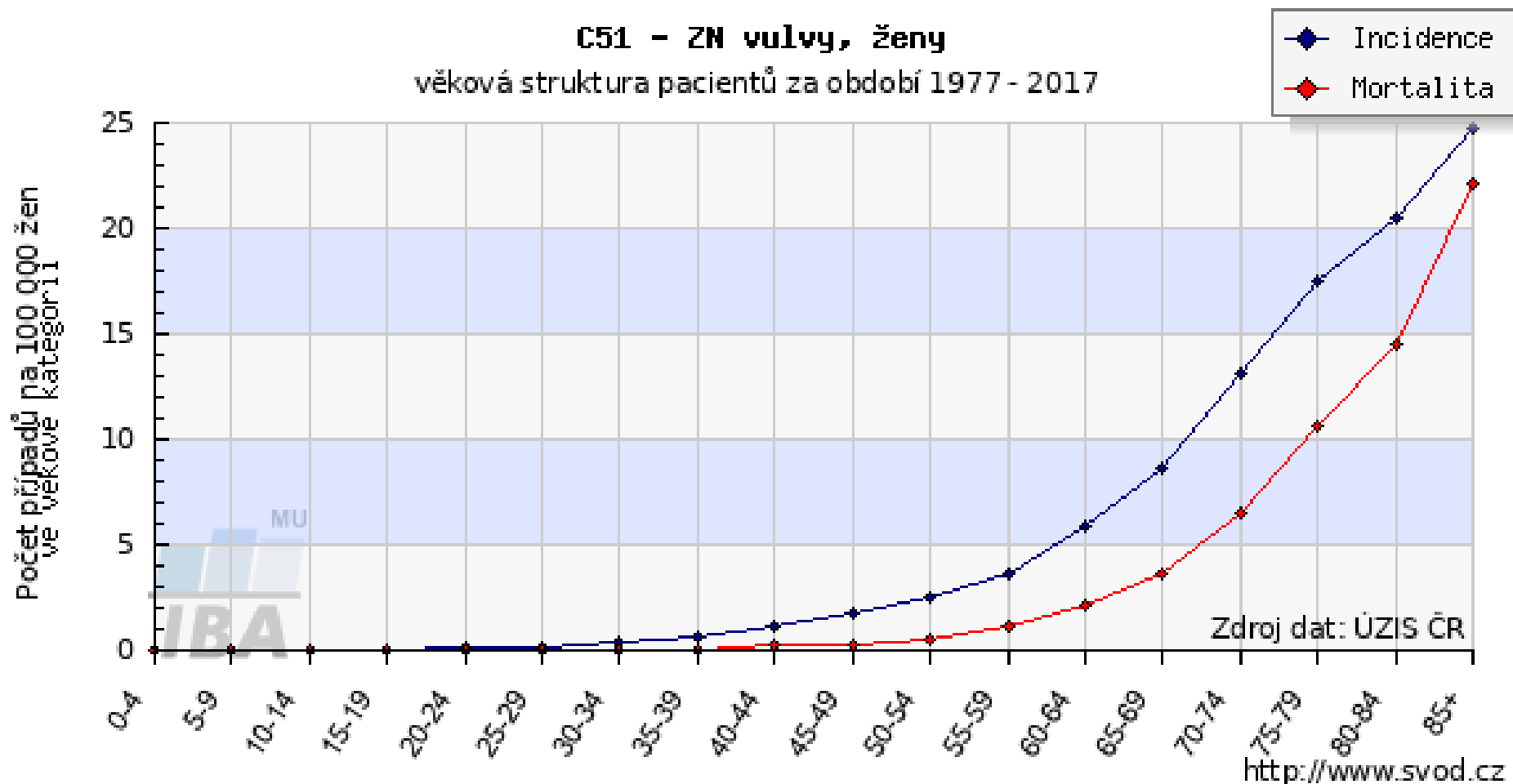
2020

- incidence 3-4/100tis. žen/rok
- průměrný věk v době diagnózy 65 - 75 let
- VIN - průměrný věk v době diagnózy 45 - 55 let
- 3-5% gynekologických malignit

C51 - ZM vulvy, ženy
časový vývoj hrubé incidence

➤ Maligní epitelové nádory

- dlaždicový epitel - spinocelulární a jeho varianty (90 %), bazaliom
- žlázo­vý epitel - adenokarcinom (2-3%) - z bartholiniho žlázy, vestibulárních žlázek, periuretrální Skeneho žlázy, anogenitální mammary like žlázy, Pagetova choroba, nádory z kožních adnex (potní, mazové žlázy)

➤ Maligní mezenchymové nádory

- leiomyosarkom, embryonální rhabdomyosarkom, alveolární sarkom měkkých tkání

➤ Maligní melanom (2-10 %)

Rizikové faktory, etiopatogeneze

	Typ I	Typ II
Věk	35-65	55-85
HR HPV+	více než 60 %	méně než 15 %
Možné preexistující léze	VIN 2, 3	dermatózy vulvy
Typ VIN	klasický (nediferencovaný)- kondylomatozní, bazaloidní	diferencovaný
Anamnéza kondylomat, STD	silná asociace	slabá asociace
Kouření	silná asociace	slabá asociace
Koincidence s CIN	častá	ne
Histol. typ karcinomu	bazaloidní, kondylomatozní, verukozní spinoCA	keratinizující spinoCA
Charakter léze	multifokální	unifokální

Spinocelulární karcinom

- velikost (≥ 4 cm), hloubka stromální invaze (> 5 mm), volný resekční okraj < 8 mm), postižení střední linie, přítomnost LVSI, stav regionálních mízních uzlin, vč. prorůstání přes pouzdro při metastatickém postižení, stádium FIGO
- typ nádoru (horší - typ II - vliv věku a celkového stavu - PS), aneuploidie nádoru, lymfoplasmocytární infiltrace nádoru, prognostický vliv mikrometastáz v SNB nebo ostatních regionálních uzlinách?

Melanom

- velikost a hloubka invaze do jednotlivých kožních vrstev (stadia dle Clarka I-V nebo invaze hodnocená v milimetrech dle Breslowa)

TNM		FIGO
T1	omezen na vulvu / perineum	I
T1a	stromální invaze $\leq 1,0$ mm a léze ≤ 2 cm, bez postižení regionálních uzlin	IA
T1b	stromální invaze $> 1,0$ mm nebo léze > 2 cm, bez postižení regionálních uzlin	IB
T2	jakákoliv velikost tumoru šířící se na dolní část uretry, dolní část pochvy, anus, bez postižení regionálních inguino-femorálních uzlin	II
T3	jakákoliv velikost tumoru s/nebo bez šíření se na dolní část uretry, dolní část pochvy, na anus, s postižením regionálních inguino-femorálních uzlin	III
T3a	(i) 1 meta v reg.uzlinách ≤ 5 mm (ii) 1-2 meta v reg.uzlinách > 5 mm	IIIA
T3b	(i) 2 a více meta v reg.uzlin. ≤ 5 mm (ii) 3 a více meta v reg.uzlin. > 5 mm	IIIB
T3c	pozitivní uzlina(y) s extrakapsulárním šířením	IIIC
T4	postižení horních 2/3 uretry, horních 2/3 pochvy nebo vzdálené struktury	IV
T4a	tumor zasahuje jakýkoliv z následujících orgánů (i) horní část uretry a/nebo sliznice pochvy, močového měchýře, rektální sliznice nebo fixován k pánevním kostem nebo (ii) fixované nebo ulcerované inguino-femorální uzliny	IVA
T4b	jakékoliv vzdálené metastázy včetně pánevních uzlin	IVB

N – standard je 6 a více uzlin, minimální riziko postižení lymfatických uzlin pouze u invaze do 1,0 mm!

M – vzdálené metastázy jsou nejčastěji pánevní mízní uzliny

Prognóza 5 let přežití dle jednotlivých stádií

Stádium	% přežívajících pacientek
I	91
II	81
III	48
IV	15

Klinická symptomatologie

- časná stádia asymptomatická
- pruritus
- vulvodynie
- krváčení

Diagnostika

- Gynekologické vyšetření, vč. rektovaginálního + VULVOSKOPIE
- Biopsie - punch biopsie
  - cílená excize

Staging

Obligatorní

- Gynekologické vyšetření (vč. vulvoskopie)
- Expertní UZ vyšetření břicha, pánve, třísel
- RTG plic
- Laboratorní + interní vyšetření

Fakultativní

- MR břicha a pánve (ev. PET/MR, PET/CT)
- Cystoskopie
- Rektoskopie
- Nádorové markery (SCCA, CA125)

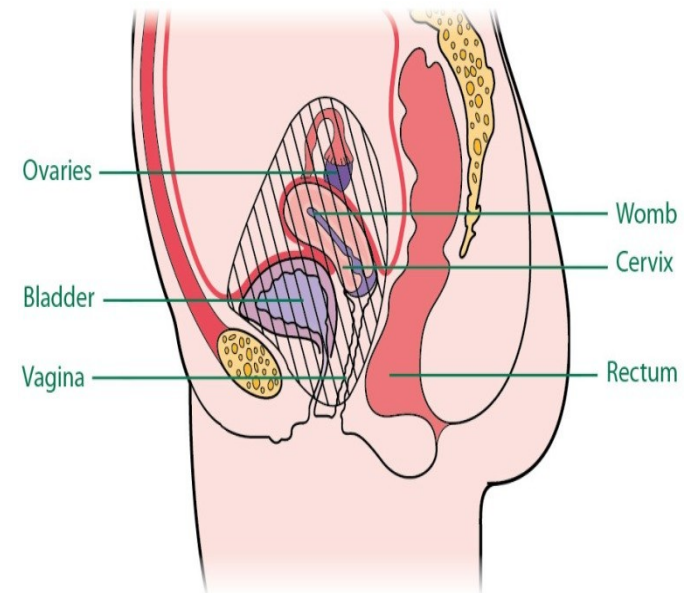
- Operační léčba
- Radioterapie (dominantně adjuvantní, primární při kontraindikaci operace)
- Chemoradioterapie (lokálně pokročilá stádia, vč. neoadjuvatního konceptu)
- Primární chemoterapie (metastatická forma nemoci)

Operační terapie

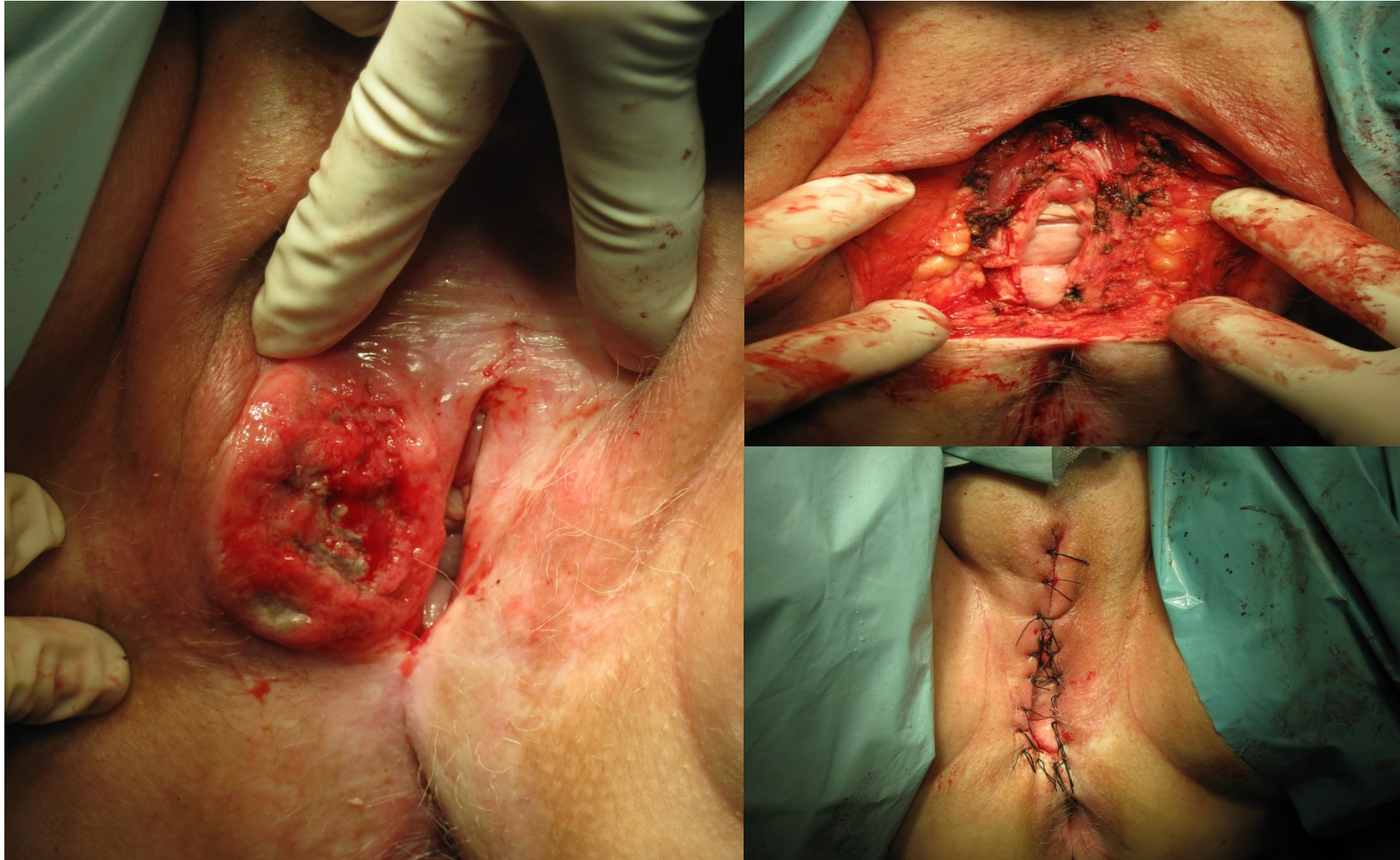
- Excizní výkon na vulvě - radikální excize, vulvektomie, ev. resekce pochvy, uretry, anu
- Cíl - negativní resekční okraje prim. TU
- Ověření stavu regionálních lymfatických uzlin - SNB, systematická lymfadenektomie

Operační terapie

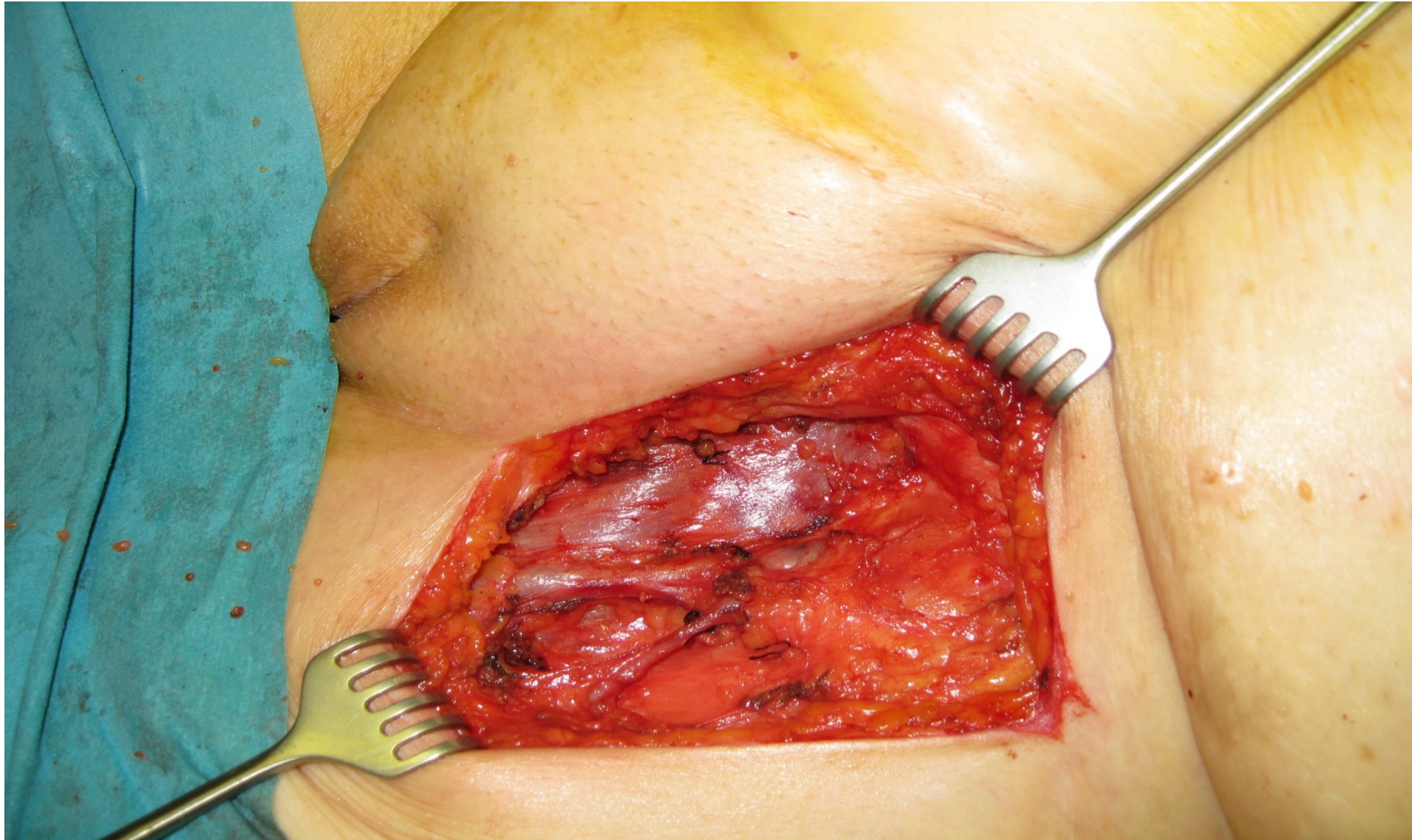
- Lokálně pokročilé nálezy - nemožnost prosté sutury defektu - interdisciplinární spolupráce - plastický chirurg
- Pánevní infralevatorická exenterace - břišní chirurg, urolog

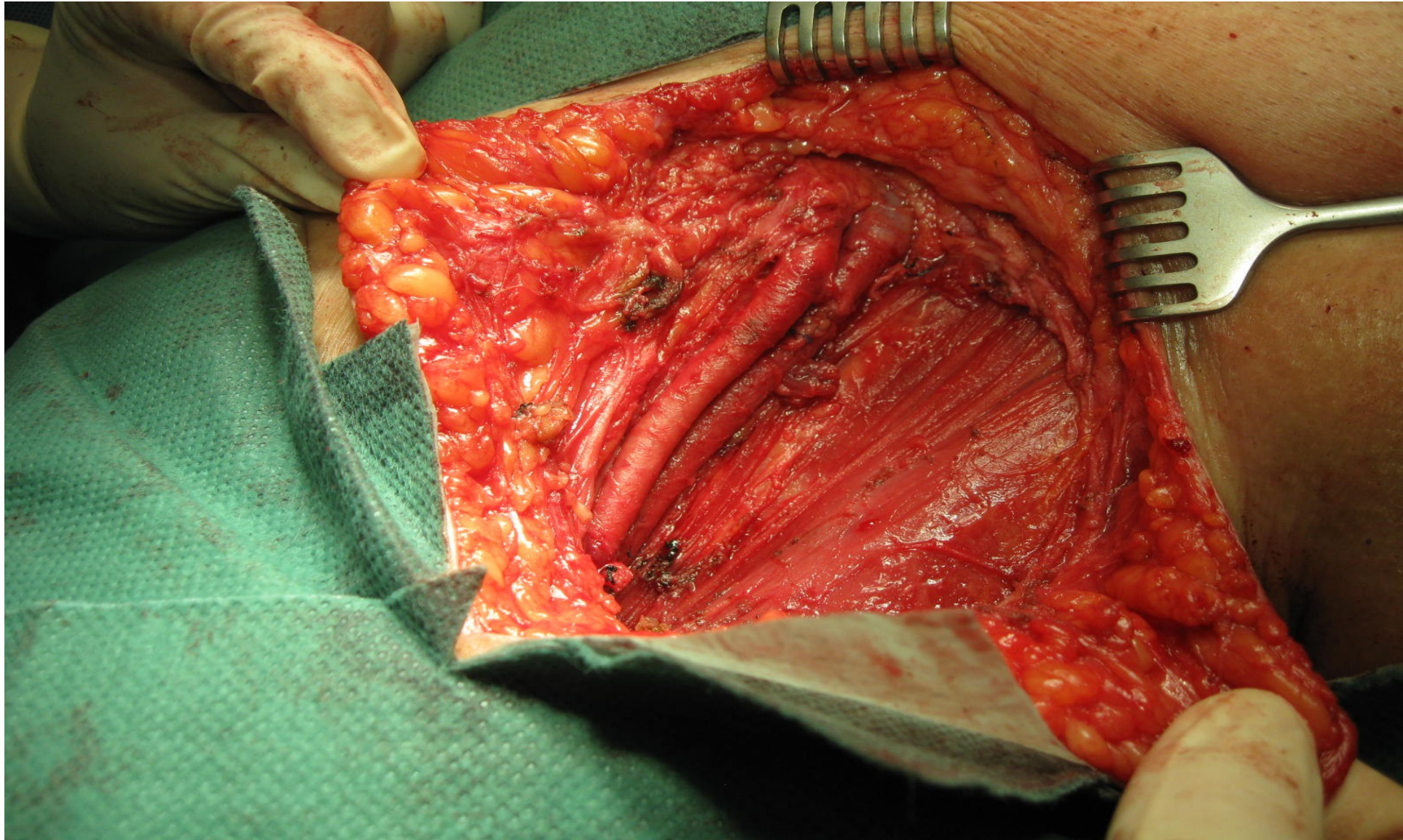
Operační terapie

Operační terapie

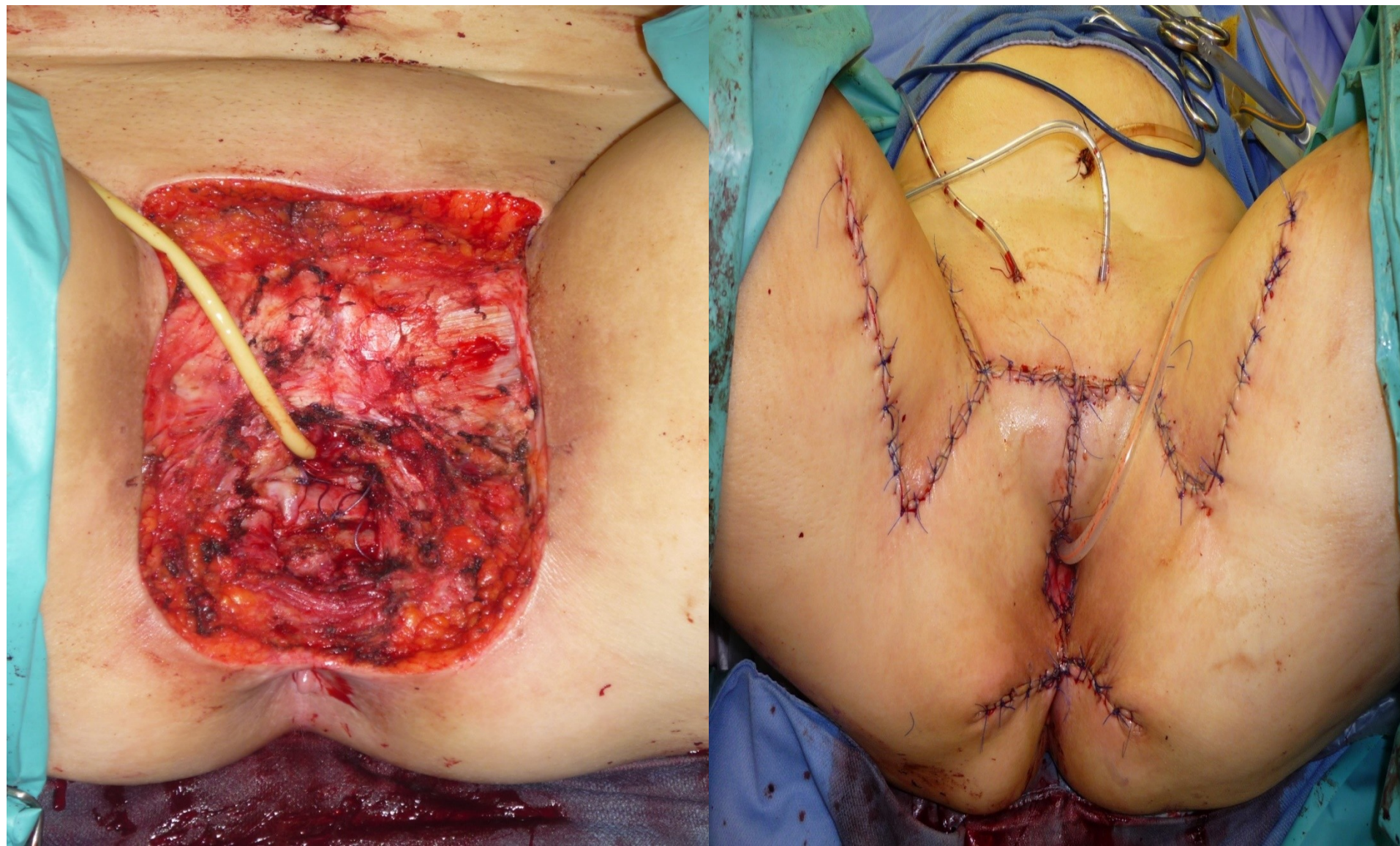

Operační terapie

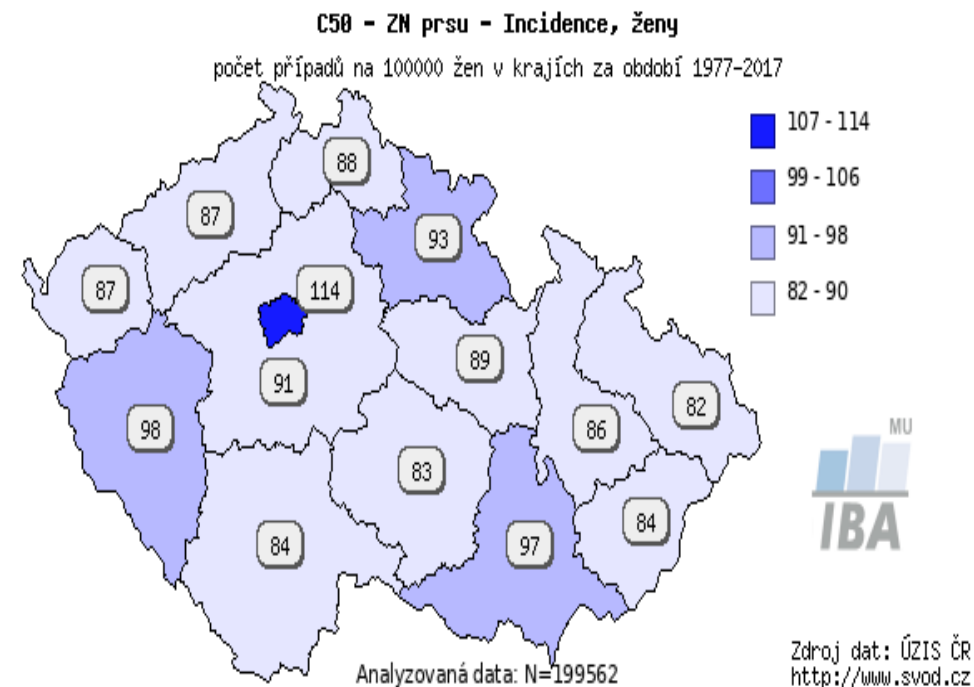
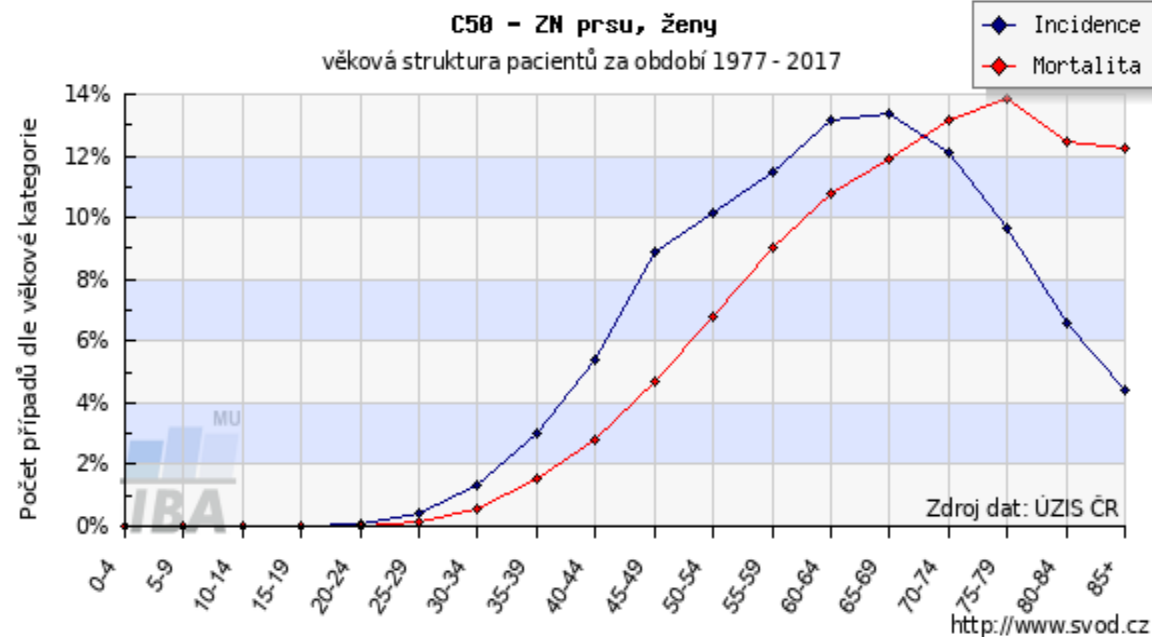
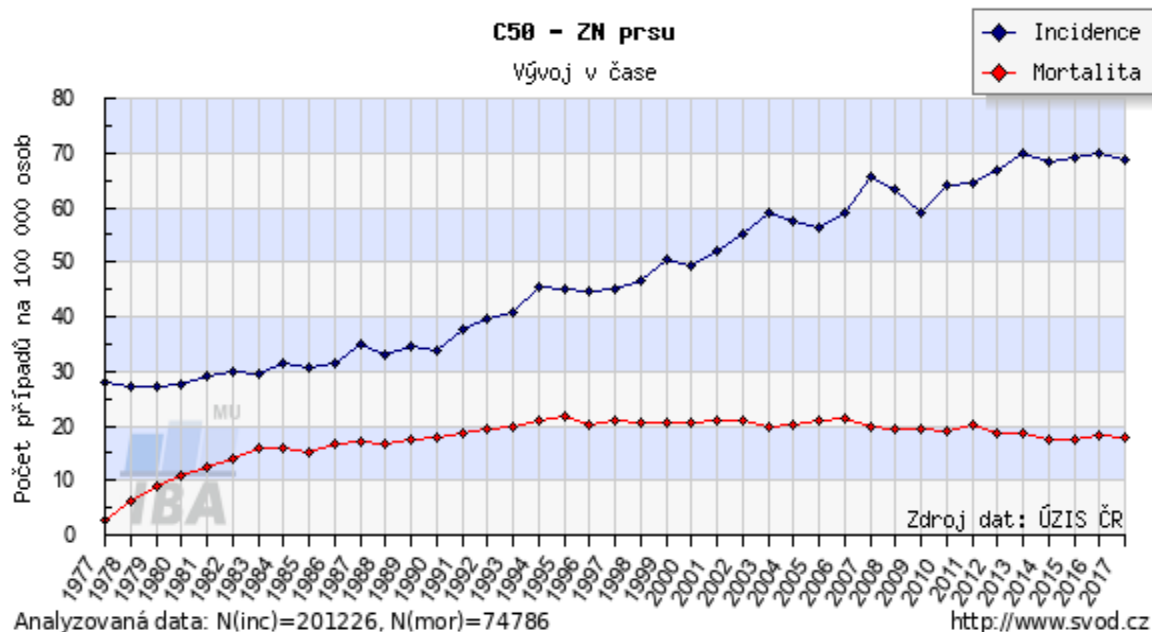

Operační terapie

Karcinom prsu

Staging

TNM systém:

T – stav primárního nádoru

N – stav regionálních uzlin

M – přítomnost vzdálených metastáz

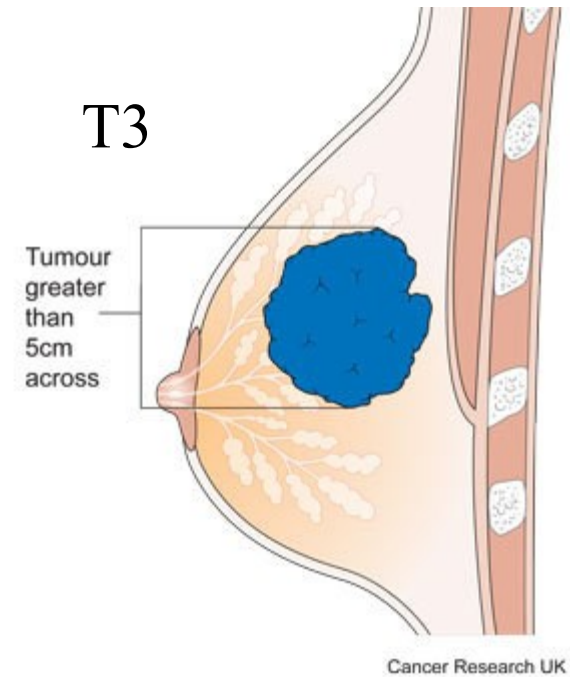
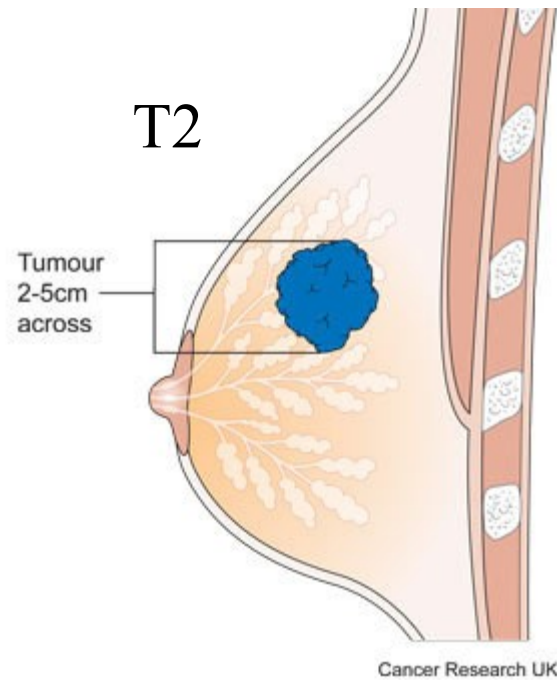
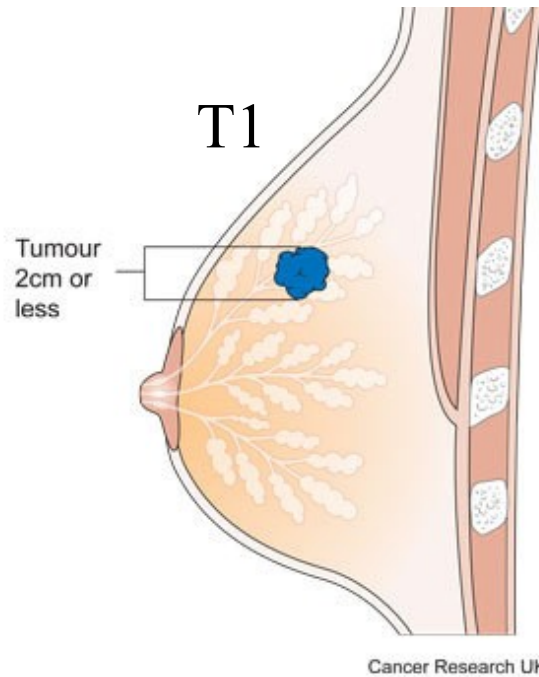
Bez předpony zjištěno klinicky a paraklinicky

S předponou **p** pooperační – stanovení patologem

S předponou **y** stav po terapii

Např.: ypT2a ypN1biv M0

Kategorie T

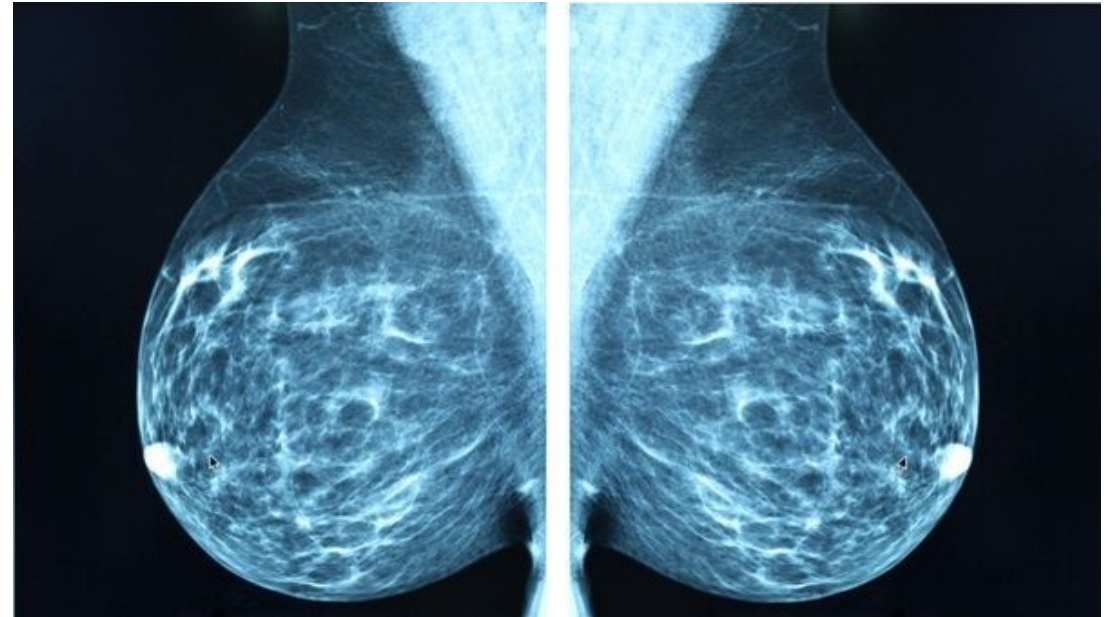
Stanovení kategorie T

T

- Klinické vyšetření
- Mammografie
- Sonografie

pT

- Stanovení patologem

Kategorie N

- NX nelze stanovit
- N0 bez metastáz
- N1 jedna nebo více samostatných metastáz v axille
- N2 paket metastatických uzlin v axille
- N3 metastázy v uzlinách v povodí a.mammaria interna

Stanovení kategorie N

N

- Klinické vyšetření
- Sonografie

pN

- Patologické vyšetření po disekci axilly
- Patologické vyšetření sentinelové uzliny

Kategorie M

- MX nelze stanovit
- M0 bez přítomnosti vzdálených metastáz
- M1 přítomnost vzdálené metastázy (včetně uzlinové v nadklíčku)

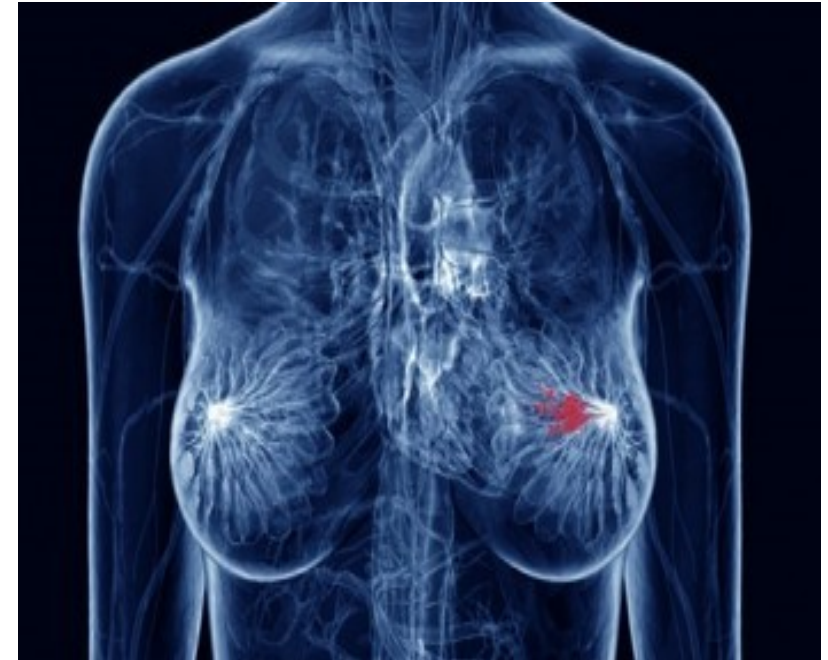
Stanovení kategorie M

Vyšetření nutná k stanovení M0

- Rtg plic
- Sono jater
- Scintigrafie skeletu

Stanovení M1

- Dle klinické situace

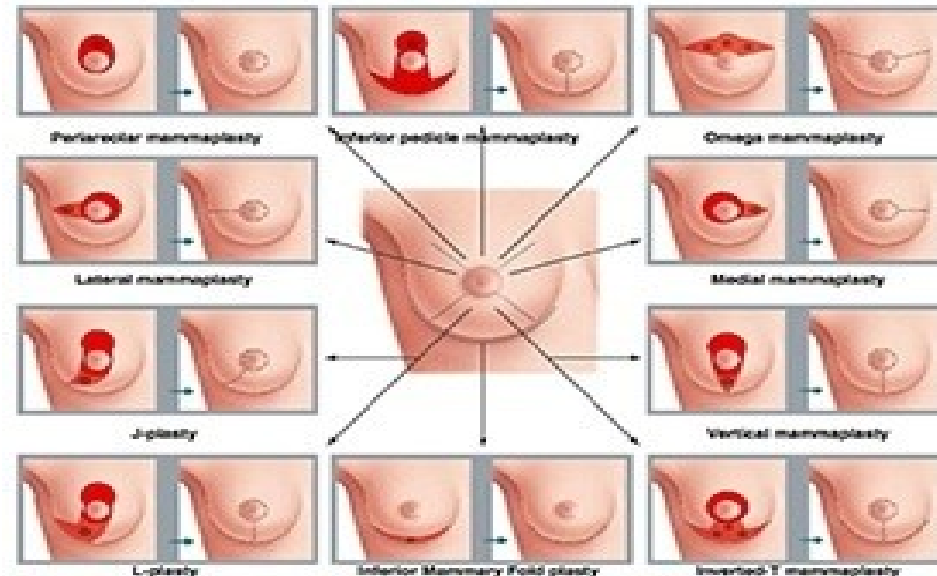
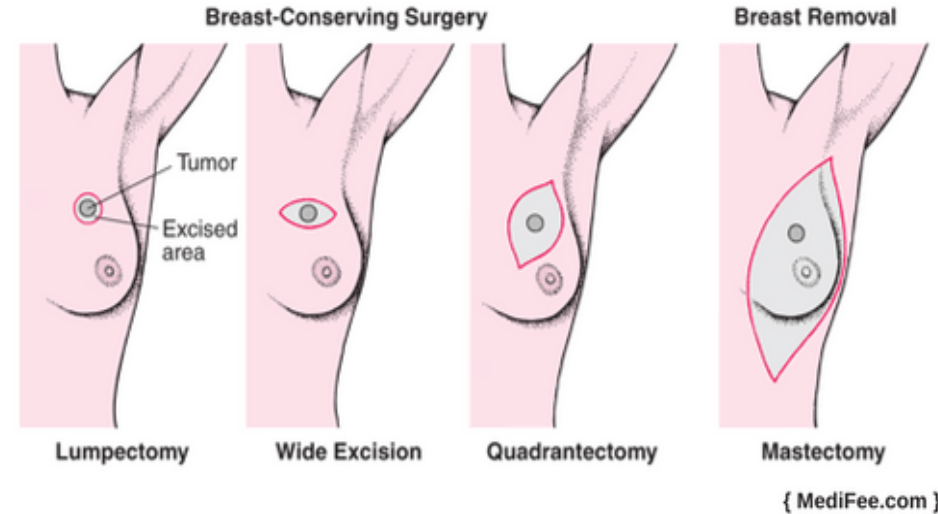
Léčebné modality

- **Lokoregionální terapie**
  - Chirurgická léčba
  - Radioterapie
- **Systémová terapie**
  - Chemoterapie
  - Hormonoterapie
  - Imunoterapie

Operační léčba

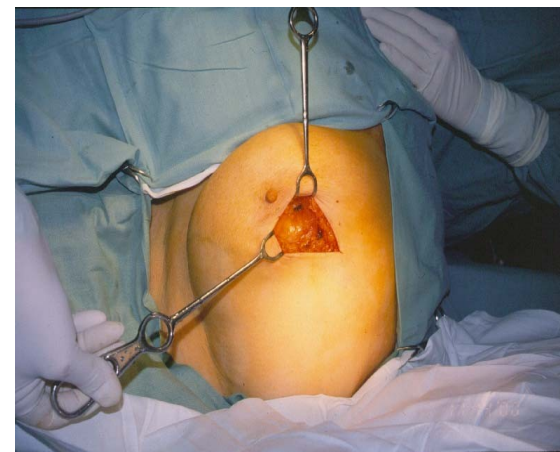
- Biopsie
- Prostá mastektomie
- Modifikovaná radikální mastektomie
- Konzervativní výkony
  - Kvadrantektomie
  - Tylectomie
  - Lumpectomie/tumorectomie
  - Hemimastektomie
- Subkutánní mastektomie
- Sanační výkony
- Rekonstrukční výkony
- Chirurgie vzdálených metastáz

Methods / Techniques of Breast Cancer Surgery

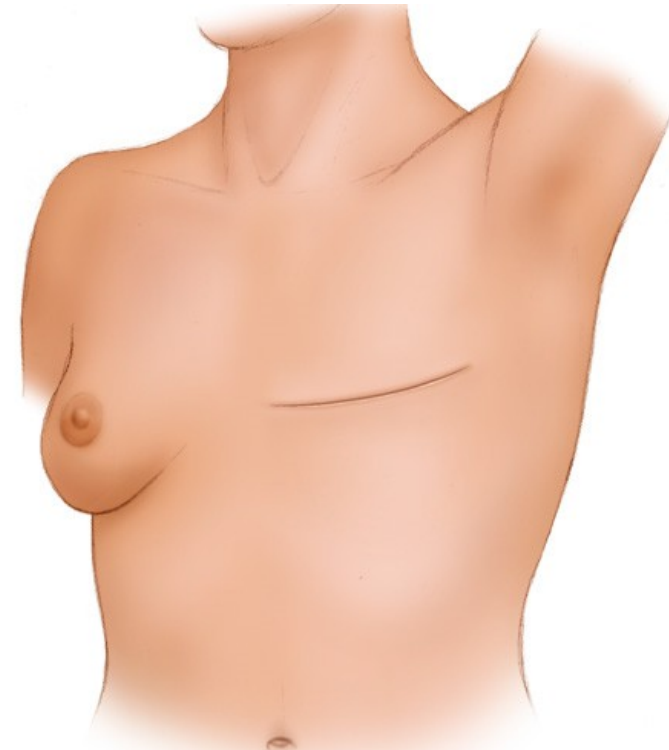
Biopsie

- Tenkojehlová biopsie (Fine Needle Biopsy)
  - Minimální poškození pacienta
  - Náročná pro patologa - cytologie
  - Vyšší procento falešných výsledků
- Biopsie tlustou jehlou (Core Cut, Tru Cut)
  - Přesný morfologický výsledek - biopsie
  - Možnost stanovení dalších parametrů (SR, HER2)
- Otevřená biopsie
  - Operační metoda
    - Peroperační hodnocení
    - Hodnocení z definitivní histologie

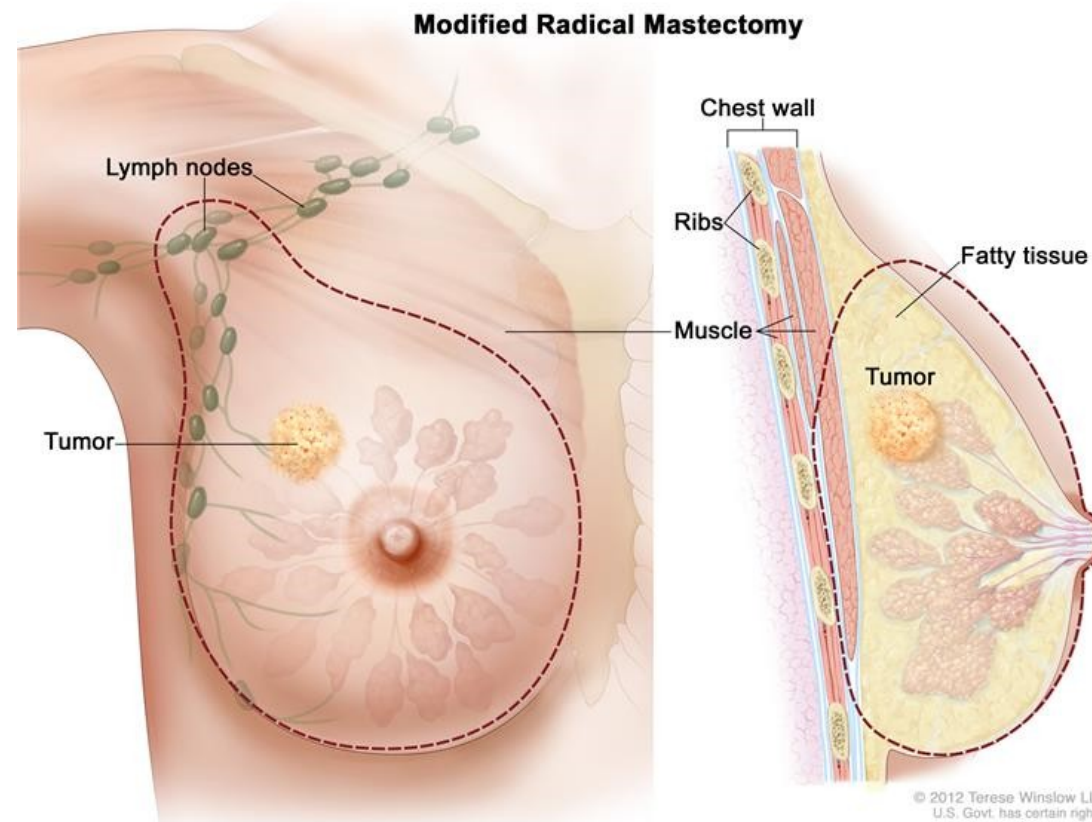
Prostá mastektomie

- Odstranění prsu bez zásahu do axilly, s ponecháním pektorálních svalů
- Indikací multicentrický neinvazivní karcinom

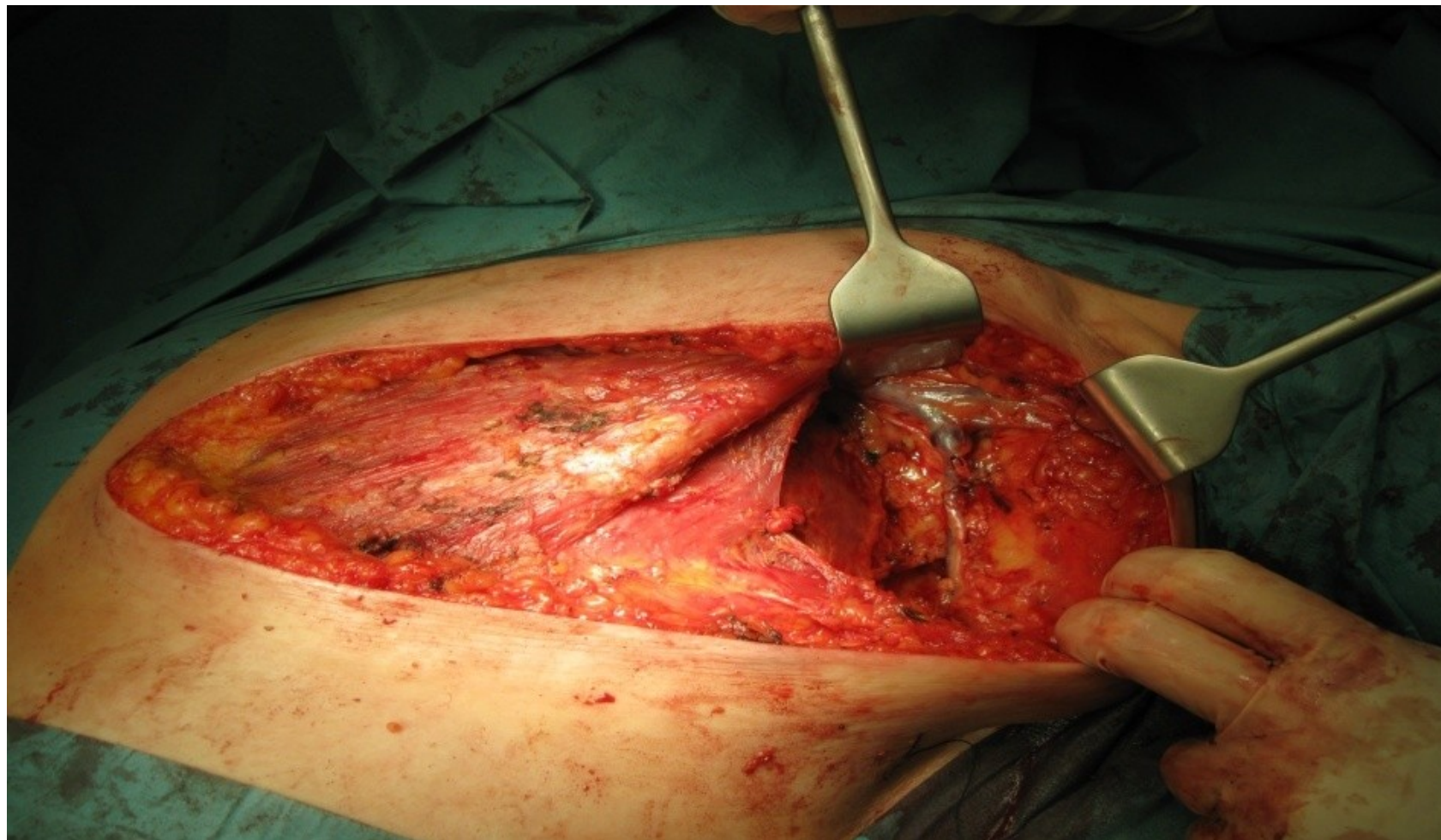

Radikální modifikovaná mastektomie

- Odstranění prsu se zachováním pektorálních svalů
- Disekce axilly I. a II. etáže
- Indikací multicentrické invazivní karcinomy nebo solitární karcinomy nevhodné pro konzervativní výkon

Radikální modifikovaná mastektomie

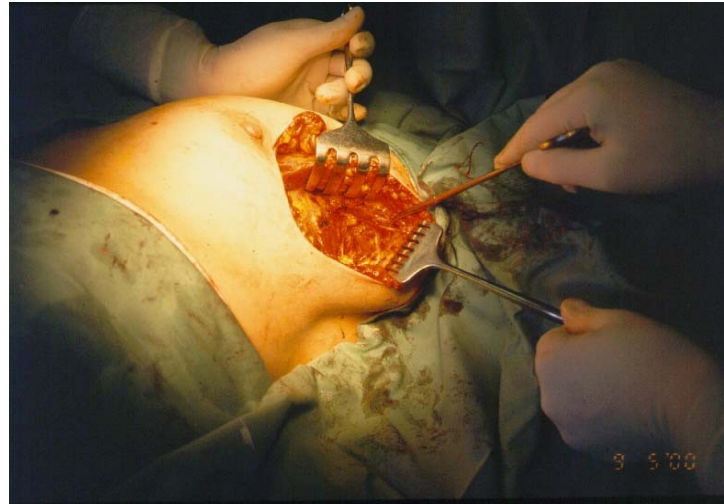

Konzervativní výkony

- Odstranění části prsu (s dostatečným zdravým okrajem)
- Standardní součástí je disekce axilly (resp. SNB)
- Výkon je následně standardně doplňován ozářením prsu
- V současnosti standardní postup při nepřítomnosti následujících kontraindikací:
  - Multicentricita
  - Velikostní nepoměr mezi tumorem a prsem, neumožňující kosmeticky přijatelný výsledek
  - Přání pacientky

Kvadrantektomie

- Resekce čtvrtiny prsu s tumorem (70% zevní horní kvadrant)

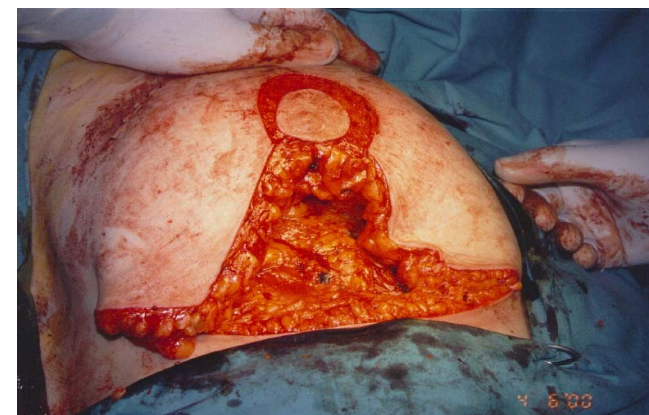
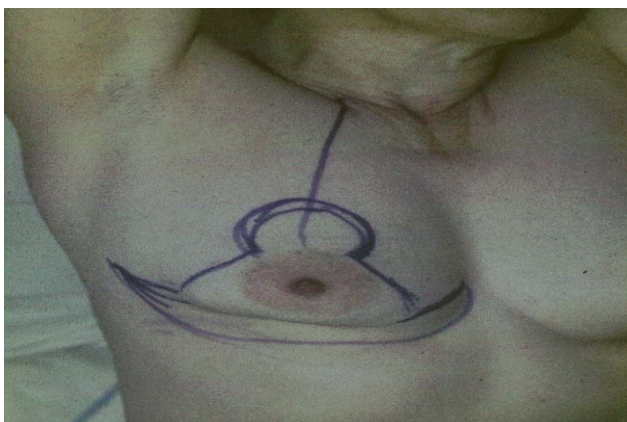
Tylektomie a menší zákroky

- Tylektomie : odstranění větší části prsu s tumorem, méně než kvadrant
- Tumorectomie, lumpectomie, odstranění pouze nádoru s lemem tkáně cca 1cm
- Výhodou jednoznačně nejlepší kosmetické výsledky
- Nevýhodou větší možnost ponechání rezidua a potažmo vyšší riziko lokální recidivy
- Předpokladem k těmto výkonům je záchyt co nejmenších nádorů

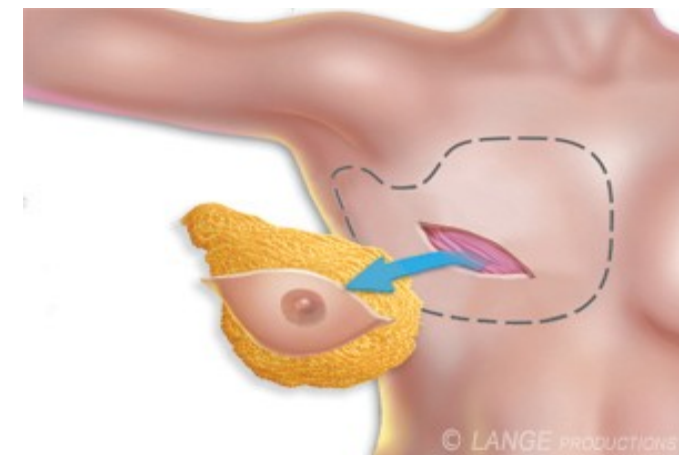
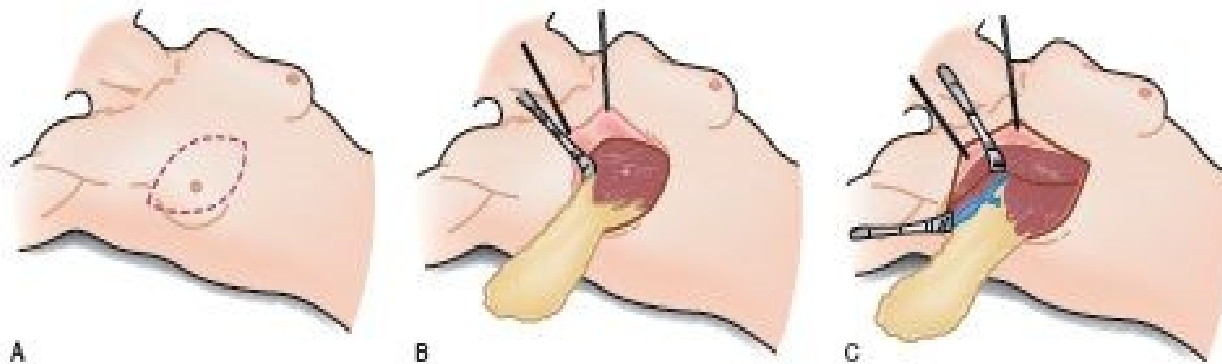
Centroinferiorní hemimastektomie

- Spíše vyjímečná metoda při větších tumorech v dolních kvadrantech prsu

Subkutánní mastektomie

- Odstranění žlázo­vého parenchymu prsu s ponecháním kůže a podkožního tuku, s následnou náhradou, obvykle oboustranně
- Indikací vysoce rizikový parenchym nebo neinvazivní karcinom
- Jako terapeutický postup u invazivního karcinomu pouze ve výjimečných situacích

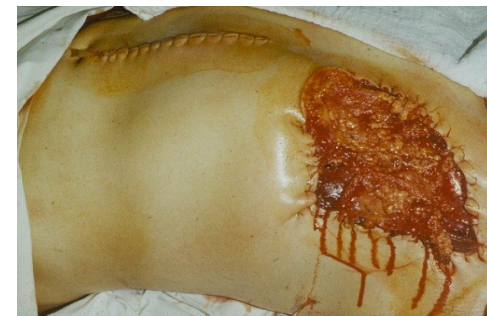
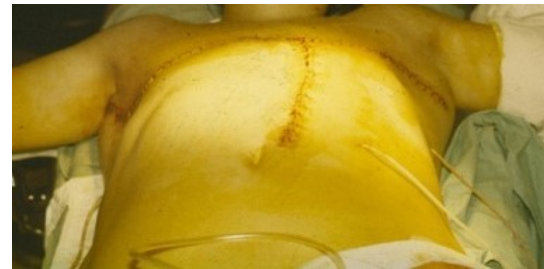
Sanační výkony

- Paliativní výkony, mající za cíl zamezit exofytickému růstu, krvácení a zápachu
- Nejčastěji formou prosté mastektomie
- Disekce axilly pouze při jednoznačném postižení
- Problémem mnohdy krytí vzniklého defektu

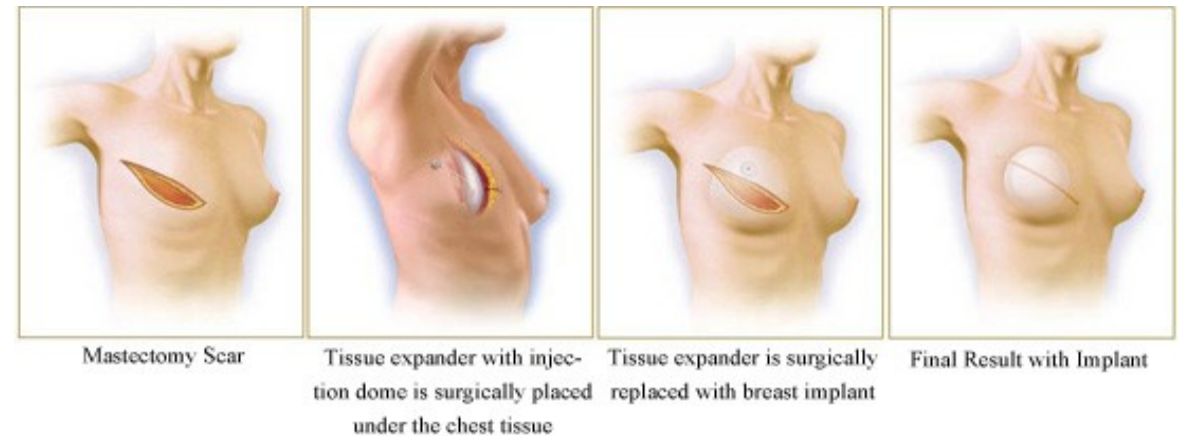
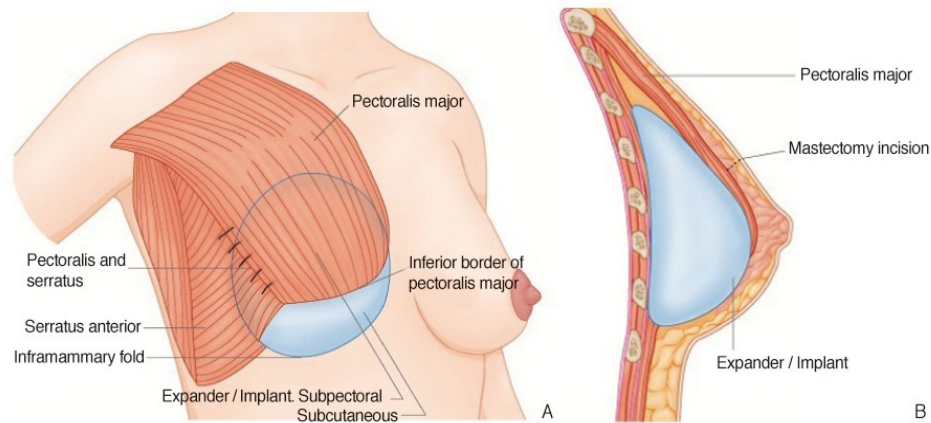
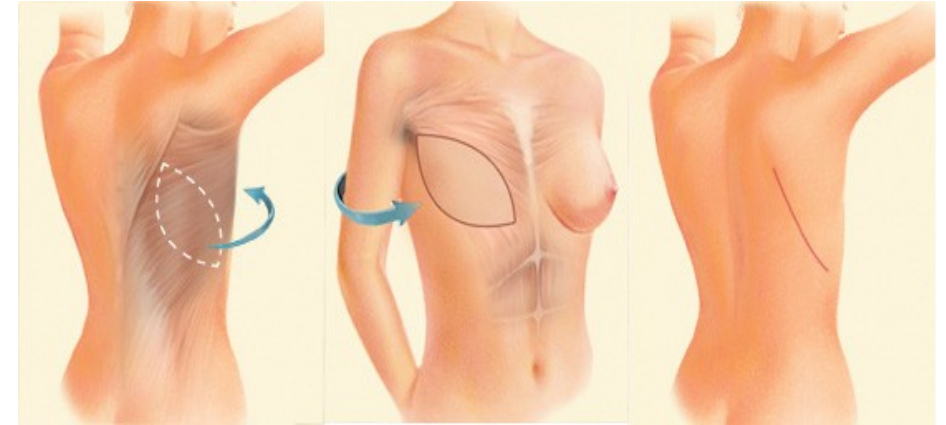
Sanační výkony - krytí defektu

- Prostá sutura
- Kožní lalok
- Muskulokutánní lalok
- Omentální lalok

Rekonstrukční výkony

- Rekonstrukce okamžitá versus odložená
- Rekonstrukce za použití implantátu

Rekonstrukční výkony

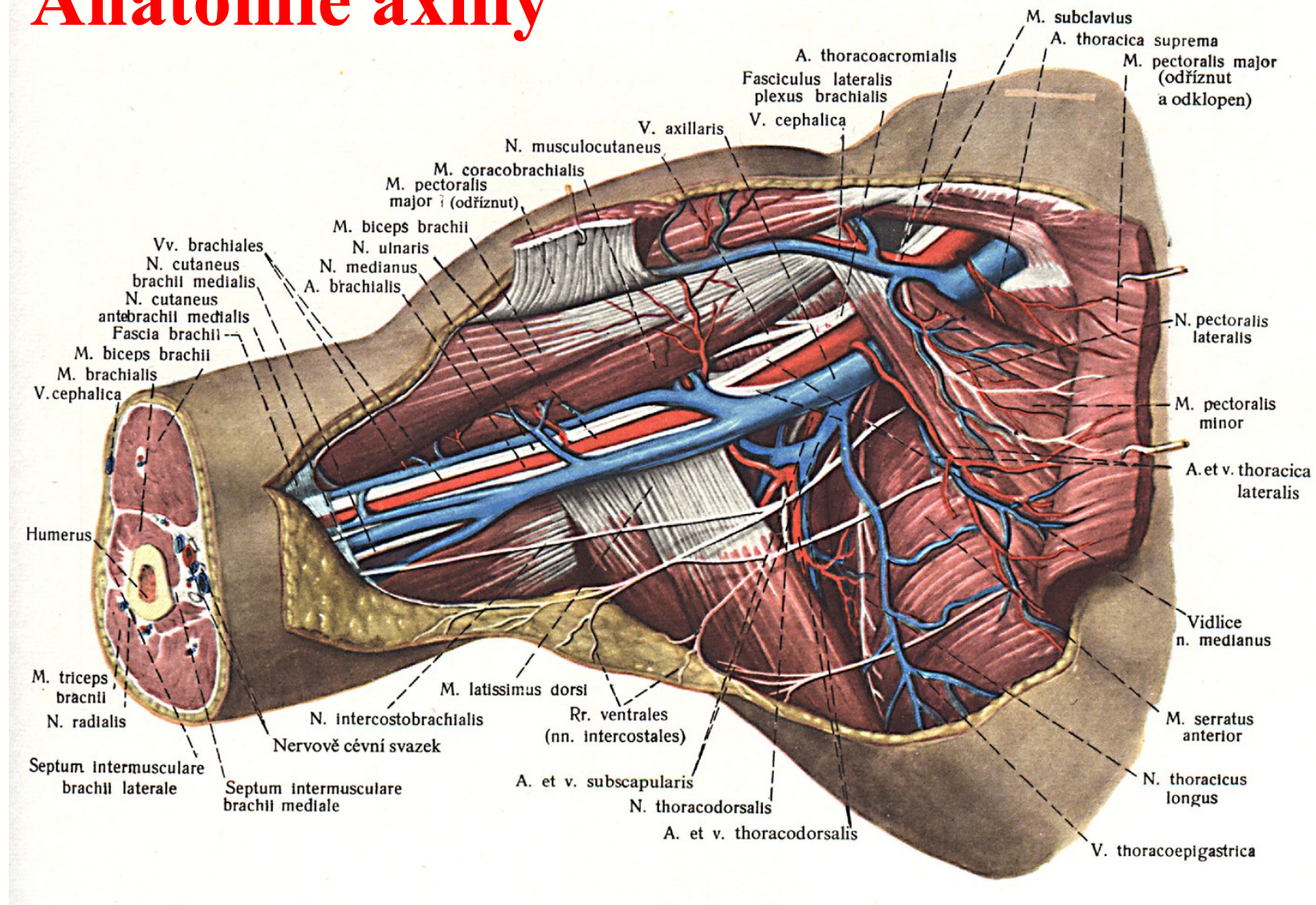
- Rekonstrukce za použití implantátu

Chirurgie lymfatických uzlin

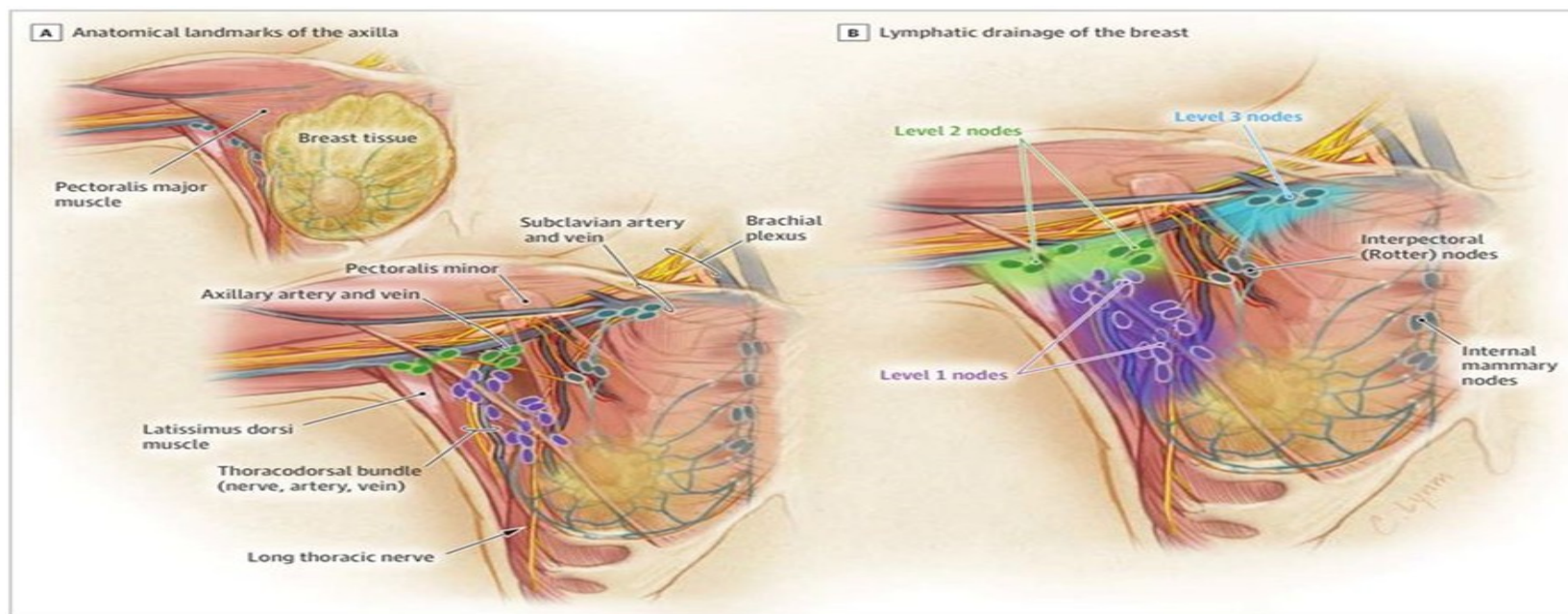
- Odstraňování spádových uzlin je v různém rozsahu standardní součástí chirurgie karcinomu prsu
- Stav postižení spádových uzlin je nejdůležitějším prognostickým faktorem, je proto považována za stagingovou operaci
- současná snaha o minimalizaci postižení při terapii především časného karcinomu

Anatomie axilly

Disekce axilly - rozsah výkonu

- Standardní:
  - Odstranění obsahu axilly v I. a II. etáži
  - Tedy v rozsahu mediálně k hrudní stěně, laterálně k okraji m. latissimus dorsi, kraniálně s obnažením v. axillaris po úroveň a. axillaris
  - Resekce n. intercostobrachialis 1 a 2

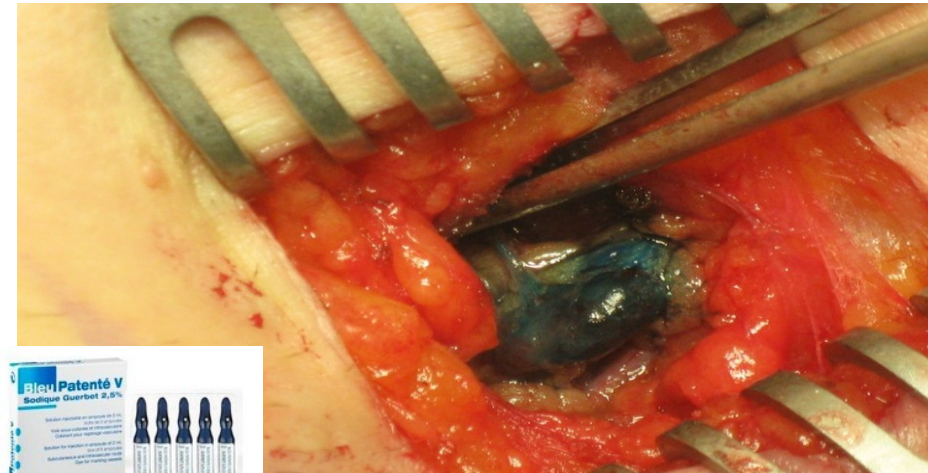
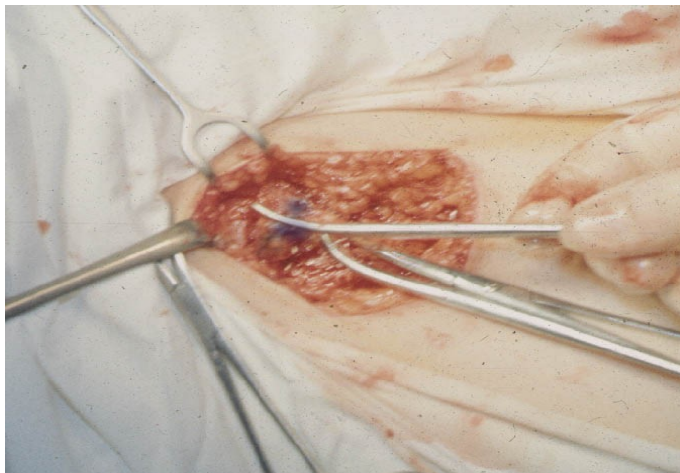
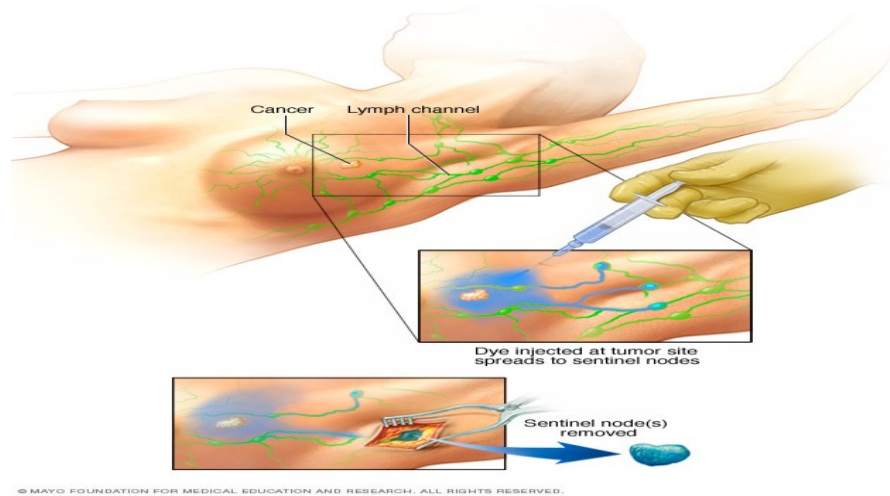
Sentinel nodes are identified within levels 1 and 2. Anatomical landmarks of the thoracodorsal bundle, long thoracic nerve, and axillary vein are used to delineate tissue removed during a level 1 and 2 complete axillary lymph node dissection.

Biopsie sentinelové uzliny

- Odstranění první drenážní uzliny pro danou oblast
- Její stav predikuje s pravděpodobností blížíící se jistotě stav ostatních uzlin v regionální oblasti
- Poškození pacientky při negativním nálezu je pochopitelně nesrovnatelně menší

Biopsie sentinelové uzliny

Detekce uzliny - barvivo (metylénová modř), radiolokoloid (technecium), fluorescenční látka (indocyaninová zeleň)

Biopsie sentinelové uzliny

Detekce uzliny - barvivo (metylénová modř), radiolokoloid (technecium), fluorescenční látka (indocyaninová zeleň)

Chirurgie karcinomu prsu - zjednodušené schéma

	Dostatečně malý nádor vhodný parciální výkon	Multicentrický nádor nebo solitární nádor neumožňující konzervativní výkon
cN -	pME + SNB	TME + SNB
cN +	pME + AD	TME + AD

Radioterapie

- **Podle časování**
  - Předoperační
  - **Pooperační - nejčastěji**
  - Perioperační
  - Samostatná
- **Podle záměru**
  - **Adjuvantní**
  - Kurativní
  - Paliativní (na oblast primárního tumoru nebo metastáz)

Radioterapie

- **Podle místa ozáření**
  - Prs nebo jeho část (po parciální mastektomii)
  - Hrudní stěna s jizvou (po totální mastektomii)
  - Svodná lymfatická oblast (axilla, nadklíček, parasternální uzliny)
  - Jiné oblasti
- **Podle způsobu ozáření**
  - Teleradioterapie (zevní ozáření)
  - Brachyradioterapie (zavedení zdroje záření do ozařované tkáně, různé aplikátory)

Systemová terapie

- Hormonální léčba
- Chemoterapie
- Cílená (biologická) terapie

Hormonoterapie

- u nádorů s expresí hormonálních receptorů na povrchu buněk
- zpravidla se jedná o dobře/středně diferencované nádory
- oproti CHT podstatně menší nežádoucí účinky
- v adjuvantní terapii se užívá zpravidla po dobu 5-10let
- v paliativní léčbě zpravidla do progresu onemocnění

Hormonoterapie - léčebné řady

1. Antiestrogeny

- Tamoxifen (NÚ: trombebolismus, ↑ rizika ca. endometria)
- Fulvestrant (selektivní deregulátor estrogen. receptorů)

2. Inhibitory aromatáz (AI)

- anastrozol, letrozol (NÚ: osteoporóza)

3. GnRH analoga

- v kombinaci s AI k zablokování produkce hormonů
v ovariích u premenopauzálních pacientek
- stejného efektu lze docílit i ovarektomií (u BRCA + pac.)

4. Gestageny (vzácně)

- medroxyprogesteron acetát Provera, megestrol acetát (Megace)

Chemoterapie

-neoadjuvantní

- hlavně u větších tumorů s cílem zmenšení nálezu a eliminaci mikrometastáz

- zvláště u nádorů, kde předpokládáme chemosenzitivitu (typicky nízce diferencované nádory v nízkou expresí HR)

- adjuvantní

- indikována v závislosti na výši rizika recidivy

- paliativní

Chemoterapie

Nejčastěji používaná konvenční cytostatika

Neoadjuvance - doxorubicin, cyklofosfamid, palitaxel/docetaxel

Adjuvance - 5-fluorouracil, doxorubicin/epirubicin, cyklofosfamid, paklitaxel/docetaxel, cyklofosfamid

Paliace - monoterapie: kapecitabin p.o., vinorelbin p.o., ...

Dvojkombinace cytostatik (celá řada možností)

Biologická léčba

Trastuzumab (Herceptin)

- rekombinantní monoklonální protilátka proti HER-2/Neu receptoru
- zvýšeně exprimován u cca 15% nádorů prsu
- používán v neoadjuvanci/adjuvanci/paliativní terapii

Adjuvantní terapie - velmi zjednodušené schéma

Vlastnosti nádoru	Adjuvantní terapie
HR +	Hormonoterapie +/- chemoterapie (+ RT)
Her2+	Anti-Her2 + chemoterapie (+ RT)
Triple negative	Chemoterapie (+ RT)

Pozn.

chemoterapie a antiHer2 terapie je indikována v závislosti na velikosti tumoru a dalších rizikových faktorech

Nádory mohou být zároveň HR+ i Her2+, u těch je možné kombinovat všechny modality

Paliativní terapie

- Hormonoterapie
  - zpravidla 1. linie léčby u nádorů s pozitivitou hormonálních receptorů
- Chemoterapie
  - u nádorů s MTS v parenchymatozních orgánech, rychle rostoucí nádory
- Cílená terapie (trastuzumab)
  - u nádorů s overexpresí Her2/Neu
- Radioterapie metastáz / prim. tumoru
- Chirurgická resekce metastáz / prim. tumoru

Chirurgie vzdálených metastáz

- Chirurgické odstranění vzdálených metastáz je indikováno v případě především solitárního nebo nízk početného postižení jediného orgánu
- Přednost mají resekční výkony

Propojení léčebných modalit

- Terapie karcinomu prsu je zásadně **komplexní**
- Nutná velmi těsná spolupráce jak v diagnostice, tak v léčbě a znalost možností a indikací jednotlivých druhů léčby všemi zúčastněnými

Děkuji za pozornost